

PTM
REVISIÓ PARCIAL
PLA
TERRITORIAL
MALLORCA

DOCUMENT INICIAL
ESTRATÈGIC

SETEMBRE 2017

Departament de Territori i
Infraestructures
Direcció Insular de Territori i
Paisatge

TAULA DE CONTINGUT

EQUIP REDACTOR	2
1. INTRODUCCIÓ	3
1.1. PROCEDIMENT D'AVALUACIÓ AMBIENTAL ESTRATÈGICA	3
1.2. PROCEDÈNCIA I OPORTUNITAT DE LA REVISIÓ PARCIAL DEL PTIM	4
2. OBJECTIUS DE LA PLANIFICACIÓ	6
2.1. OBJECTIUS GENERALS DEL PTIM I CRITERIS RECTORS	6
2.2. OBJECTIUS ESPECÍFICS DE LA REVISIÓ PARCIAL DEL PTIM	7
3. ABAST I CONTINGUT DEL PLANEJAMENT PROPOSAT I DE LES ALTERNATIVES RAONABLES TÈCNICA I AMBIENTALMENT VIABLES.	8
3.1. PLANTEJAMENT I ESTRATÈGIA	8
3.2. AVANÇ DELS CONTINGUTS DE LA REVISIÓ DEL PLA	9
3.2.1. INTRODUCCIÓ DE MILLORES TÈCNIQUES	9
3.2.2. ADAPTACIÓ A NORMATIVA SOBREVINGUDA	9
3.2.3. ACTUALITZACIÓ DEL MODEL TERRITORIAL DEL PTIM	10
3.3. ALTERNATIVES	11
4. DESENVOLUPAMENT PREVISIBLE DEL PLA	11
4.1. REDACCIÓ DEL PLA	11
4.2. PROCÉS D'IMPLANTACIÓ DE LES SEVES DIRECTRIUS	12
5. POTENCIALS IMPACTES AMBIENTALS	13
5.1. ANÀLISI TERRITORIAL	13
5.2. DIAGNOSI TERRITORIAL	45
5.3. IMPACTES AMBIENTALS POTENCIALS	48
6. INCIDÈNCIES PREVISIBLES SOBRE ELS PLANS SECTORIALS I TERRITORIALS CONCURRENTS. LA INSERCIÓ DE LA REVISIÓ DEL PTIM EN EL SUBSISTEMA D'ORDENACIÓ TERRITORIAL VIGENT	50

EQUIP REDACTOR

Direcció política

Hble. Sra. Mercedes Garrido Rodríguez
Hble. Sr. Miquel Vadell Balaguer

Consellera Executiva de Territori i Infraestructures
Director insular de Territori i Paisatge

Coordinació

Joan Carles Fuster Guasp
Josep Manel Gómez González

Cap de servei tècnic d'Ordenació del Territori
Cap de servei jurídic d'Ordenació del Territori

Equip tècnic

Rosa Albertí Oliver
Jaume Mayans Sureda
Patricia Pascual Paules
Maria Teresa Würschmid Delgado
Antònia Fornés Horrach
Joan Vallespir Pons
Margalida Homar Marcè
Joan Obrador Salvà

Arquitecta del servei d'Ordenació del Territori
Arquitecte del servei d'Ordenació del Territori
Arquitecta del servei d'Ordenació del Territori
Arquitecta del servei d'Ordenació del Territori
Tècnica SIG del servei d'Ordenació del Territori
Tècnic SIG del servei d'Ordenació del Territori
TAG del servei d'Ordenació del Territori
Secretari del Servei d'Ordenació del Territori

1. INTRODUCCIÓ

Aquest és el document inicial estratègic que acompanya la documentació preparatòria de la revisió parcial del PTIM i que serà tramès a l'òrgan ambiental perquè el sotmeti a consultes de les administracions públiques afectades i de les persones interessades, que es pronunciaran en el termini de quaranta-cinc dies hàbils des de la recepció. Rebudes les contestacions a les consultes, l'òrgan ambiental elaborarà i remetrà al promotor i a l'òrgan substantiu, el document d'abast de l'estudi ambiental estratègic, juntament amb les contestacions rebudes a les consultes realitzades.

1.1. PROCEDIMENT D'AVALUACIÓ AMBIENTAL ESTRATÈGICA

L'article 9 de la nova Llei 12/2016, de 17 d'agost, d'avaluació ambiental de les Illes Balears, estableix que se sotmetran a avaluació ambiental estratègica ordinària els plans i programes, i també les modificacions d'aquests, que adoptin o aprovin les administracions autonòmica, insular o local de les Illes Balears, l'aprovació dels quals exigeixi una disposició legal o reglamentària o un acord del Consell de Govern quan:

- a) Estableixin el marc per a l'autorització futura de projectes legalment sotmesos a l'avaluació d'impacte ambiental i es refereixin a l'agricultura, la ramaderia, la silvicultura, l'aqüicultura, la pesca, l'energia, la mineria, la indústria, el transport, la gestió de residus, la gestió de recursos hídrics, l'ocupació del domini públic maritimoterrestre, la utilització del mitjà marí, les telecomunicacions, el turisme, l'ordenació del territori urbà i rural o l'ús del sòl.
- b) Requereixin una avaluació perquè afecten espais Xarxa Natura 2000 en els termes que preveu la legislació del patrimoni natural i de la biodiversitat.
- c) Requereixin una avaluació ambiental estratègica simplificada d'acord amb l'apartat 2 d'aquest article en els dos supòsits següents:
 - i. Quan així ho decideixi cas per cas l'òrgan ambiental en l'informe ambiental estratègic d'acord amb els criteris de l'annex IV.
 - ii. Quan així ho determini l'òrgan ambiental, a sol·licitud del promotor.

El Pla territorial insular de Mallorca (PTIM), com a desenvolupament de les Directrius d'ordenació territorial de les Illes Balears (DOT), és l'instrument general d'ordenació del territori de l'illa de Mallorca i dels seus illots i aigües interiors; com a tal, li correspon l'ordenació de tot allò que, transcendent l'àmbit estrictament municipal, es refereixi als assentaments humans, a les activitats que es duen a terme sobre el territori, als usos als quals aquest es destina, a la creació de serveis comuns per als municipis i a les mesures per millorar la qualitat de vida i protegir el medi natural.

Atesa la naturalesa del PTIM i que no és un pla que s'hagi de subjectar a AAE simplificada, serà necessària la seva subjecció al tràmit d'avaluació ambiental estratègica ordinària.

Les etapes del procés d'avaluació ambiental estratègica ordinària, són aquelles definides a l'article 17 de la Llei 21/2013, de 9 de desembre, d'Avaluació Ambiental.

L'article 10 de la Llei 12/2016, en matèria de tràmits, documentació i terminis d'AAE remet a la normativa bàsica estatal, això és, la Llei 21/2013, amb les particularitats que incorpora la Llei autonòmica. Les etapes són:

- Sol·licitud d'inici
- Consultes prèvies i determinació de l'abast de l'estudi ambiental estratègic
- Elaboració de l'estudi ambiental estratègic
- Informació pública i consultes a les administracions públiques afectades i persones interessades
- Anàlisi tècnica de l'expedient
- Declaració ambiental estratègica

Pel que fa a la sol·licitud d'inici el promotor ha de presentar davant l'òrgan substantiu, juntament amb la documentació exigida per la legislació sectorial, una sol·licitud d'inici de l'avaluació ambiental estratègica ordinària, acompanyada de l'esborrany del pla i d'un document inicial estratègic que contindrà, almenys, la següent informació:

- a) Els objectius de la planificació.
- b) L'abast i contingut del pla o programa proposat i de les seves alternatives raonables, tècnica i ambientalment viables.
- c) El desenvolupament previsible del pla o programa.
- d) Els potencials impactes ambientals prenent en consideració el canvi climàtic.
- e) Les incidències previsibles sobre els plans sectorials i territorials concurrents.

1.2. PROCEDÈNCIA I OPORTUNITAT DE LA REVISIÓ PARCIAL DEL PTIM

El PTIM va ser aprovat pel Ple del Consell Insular de Mallorca el dia 13 de desembre de 2004 (BOIB núm. 188 Ext. de 31 de desembre de 2004) i va entrar en vigor dia 1 de gener de 2005. Des d'aquesta perspectiva temporal, ja han transcorregut més de dotze anys des d'ençà que és vigent, temps en què s'ha viscut una profunda transformació del marc normatiu urbanístic i sectorial i una evolució de la situació socioeconòmica i territorial de Mallorca.

Per un costat, al llarg dels anys de vigència del PTIM s'ha aprovat nombrosa normativa sobrevinguda (urbanística, sectorial, ambiental,...) que afecta el seu contingut i abast i en fa recomanable l'actualització d'alguns aspectes, aquest fet evidentment implica actualitzar les disposicions del pla per garantir l'aplicació del règim complet que va preveure quan es va aprovar.

Per un altre costat, també s'ha de tenir molt present la circumstància de què resta pendent la revisió del marc normatiu de l'ordenació del territori (Llei 14/2000, de 21 de desembre, d'ordenació territorial) i de les directrius d'ordenació territorial (Llei 6/1999, de 3 d'abril, DOT) que ja tenen divuit anys de vigència i que, en aplicació de l'article 3 d'aquestes,

passats 10 anys de la seva aprovació s'haurien d'haver sotmès a un procés d'anàlisi de l'oportunitat de procedir-ne a la revisió.

També el context social i econòmic, tant a escala local com global, ha variat prou i cal, en general, procurar la seva assimilació per definir un pla més acord amb polítiques de protecció del territori, del medi ambient, del paisatge i en definitiva de la qualitat de vida de la població, aprofitant les sinèrgies que es puguin establir amb les diferents polítiques sectorials que es duen a terme.

En un altre ordre de qüestions cal no obviar els avantatges que permeten en matèria d'ordenació del territori els avenços en les tècniques d'anàlisi territorial derivats d'una societat del coneixement cada cop més desenvolupada, els quals sens dubte convindrà aplicar al contingut del PTIM per tal de procurar-ne la seva millora i la solució de diferents incidències tècniques que han anat sorgint durant el temps de la seva vigència.

Així mateix, el PTIM ha sofert dues modificacions, la número 1 aprovada el 3 de juny de 2010 (BOIB núm. 90 de 15 de juny de 2010), que va tenir com a objecte principal l'adequació a la realitat física de l'àmbit de es Guix; i la número 2, aprovada el 13 de gener de 2011 (BOIB núm. 18 Ext. de 4 de febrer de 2011), que, a més d'algunes correccions cartogràfiques, va eliminar una sèrie d'Àrees de Reconversió Territorial (ART) que, amb un anàlisi profund, no responien a la lògica del model proposat al PTIM o implicaven complexes operacions sense garanties de viabilitat. La seva projecció sobre els instruments d'ordenació urbanística ha estat més aviat escassa encara a dia d'avui.

La situació descrita, però, no fa convenient iniciar una revisió completa del PTIM per les qüestions abans esmentades i també perquè es pot dir que en aquests 12 anys, a causa de la crisi econòmica i l'alentiment de les dinàmiques territorials que aquesta generà, no s'han complert íntegrament les expectatives ni les projeccions inicials previstes l'any 2004. Per tant, és el moment d'emprendre una revisió parcial del Pla que no suposi un replantejament general del model territorial insular sinó tan sols l'ajust o millora d'alguns aspectes concrets, mantenint-se la resta amb les seves previsions vigents.

Així, dels 5 pilars en què es fonamenta el PTIM, es creu convenient revisar els tres primers que són els que es veuen més afectats per la normativa sobrevinguda i, alhora, són els que permetran una major protecció sobre el territori i el paisatge, deixant el dos darrers pilars per una fase posterior, a poder ser, quan es revisin les DOT. Els pilars afectats serien:

«PILAR 1. Una distribució coherent del creixement, que ha de reequilibrar el desmesurat procés urbanitzador dels darrers anys, que s'ha concentrat de manera prioritària als municipis turístics de la costa.

PILAR 2. Un espai protegit. Cal pensar Mallorca com un territori únic i continu on cada peça té un paper i on els espais tant urbans com rurals i naturals es relacionen harmònicament.

PILAR 3. Reenfocant el desenvolupament. Nous paràmetres per assentar-se sobre el territori, que han de donar fi a la degradació urbanística de l'illa i que han de suposar començar-ne una recuperació.»

Així les coses, el 24 de maig de 2017 la consellera executiva del Departament de Territori i Infraestructures del Consell de Mallorca ha disposat la iniciació del procediment per a la «Revisió Parcial del Pla Territorial Insular de Mallorca», a l'empara i de conformitat amb allò que es disposa en l'article 8 i següents de la Llei 14/2000, de 21 de desembre i en concordança amb les previsions de la Norma 4 del mateix PTIM.

2. OBJECTIUS DE LA PLANIFICACIÓ

2.1. OBJECTIUS GENERALS DEL PTIM I CRITERIS RECTORS

En el marc de la Llei 14/2000, de 21 de desembre, d'ordenació territorial, de conformitat amb les Directrius d'ordenació territorial aprovades per la Llei 6/1999, de 3 d'abril, de les directrius d'ordenació territorial de les Illes Balears i de mesures tributàries, i les seves ulteriors modificacions, són objectius generals del Pla territorial insular de Mallorca els següents:

- 1) Millorar la qualitat de vida dels ciutadans.
- 2) Disposar d'una estructura espacial adequada que permeti aconseguir un desenvolupament socioeconòmic compatible amb la utilització racional dels recursos naturals.
- 3) Garantir la protecció i la millora del medi ambient.

Tenint en compte les característiques especials de cada zona, el Pla territorial insular de Mallorca ordena el seu àmbit territorial segons els criteris següents:

- 4) L'equilibri interterritorial.
- 5) La coordinació supramunicipal entre els ajuntaments, especialment els de la badia de Palma.
- 6) La promoció del patrimoni natural i de les activitats agràries.
- 7) La reconversió territorial i l'estructuració dels processos de desenvolupament urbà.
- 8) La incorporació i la previsió de l'estructura territorial de l'illa d'acord amb els instruments d'ordenació territorial i amb el Pla hidrològic de les Illes Balears, considerant els eixos Palma-Alcúdia i Palma-Manacor estructurats per les carreteres, el ferrocarril i les autopistes i la seva integració en el paisatge.
- 9) Així mateix, el Pla té en compte la consideració que una part de la Serra de Tramuntana té la condició de paratge pintoresc i recentment ha estat reconeguda per la UNESCO com a Patrimoni Mundial en la categoria de Paisatge Cultural, en

conseqüència, ordena i protegeix específicament el seu patrimoni natural, monumental, històric i paisatgísic, complint així el que disposa l'article 9 de la Llei 1/1991, de 30 de gener, d'espais naturals i de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears.

2.2. OBJECTIUS ESPECÍFICS DE LA REVISIÓ PARCIAL DEL PTIM

Tenint presents l'estructura i contingut general del PTIM vigent i el context d'aquesta revisió parcial, com a conseqüència de l'anàlisi i diagnòsi realitzats, s'identifiquen els següents objectius específics a afrontar:

- 1) Racionalitzar el creixement urbanístic residencial, turístic o mixt tenint presents les necessitats de la població i els paràmetres d'assentament sostenible
- 2) Ajustar l'ordenació i l'ús del sòl rústic a la seva funció estructural
- 3) Fomentar l'equilibri territorial
- 4) Establir sinèrgies amb les polítiques sectorials d'ubicació d'usos al territori
- 5) Incrementar les mesures de sostenibilitat territorial
- 6) Adoptar noves polítiques de gestió del paisatge
- 7) Facilitar l'aproximació de la població al Medi ambient i al patrimoni cultural.
- 8) Millorar l'eficiència i eficàcia en l'execució del PTIM
- 9) Adequar el model territorial a la normativa sobrevinguda

3. ABAST I CONTINGUT DEL PLANEJAMENT PROPOSAT I DE LES ALTERNATIVES RAONABLES TÈCNICA I AMBIENTALMENT VIABLES.

3.1. PLANTEJAMENT I ESTRATÈGIA

En el marc de la Llei 14/2000, de 21 de desembre, d'ordenació territorial, el Pla territorial insular conté un conjunt de determinacions d'àmbit supramunicipal, algunes de les quals es procedirà a revisar, en funció del plantejament inicial exposat, corresponent-se amb alguns dels apartats següents:

- a. Diagnòstic territorial de l'àrea, especialment pel que fa a l'ús dels recursos naturals, la població, el planejament urbanístic vigent i la situació socioeconòmica.
- b. Establiment de sostres de creixement per a cada ús i distribució espacial.
- c. Assenyalament dels espais naturals o de les àrees de protecció de construccions o de llocs d'interès historicoartístic amb indicació de les mesures protectores que s'hagin d'adoptar.
- d. Definició dels sòls d'ús agrícola o forestal d'especial interès.
- e. Fixació dels criteris específics per redactar els plans directors sectorials l'aprovació dels quals correspongui als consells insulars.
- f. Ubicació dels equipaments d'interès supramunicipal.
- g. Ubicació i característiques de les grans infraestructures, amb una atenció especial a les que s'hagin de crear o modificar per potenciar el desenvolupament socioeconòmic.
- h. Indicació dels serveis que s'hagin de crear o que es puguin crear per a la utilització comuna dels municipis.
- i. Pautes per evitar desequilibris funcionals a les zones limítrofes de diferents municipis.
- j. Creació de mesures de suport destinades a incentivar actuacions que afavoreixin la consecució dels objectius fixats en les Directrius d'ordenació territorial i en el Pla mateix.
- k. Criteris bàsics relatius a l'ús sostenible dels recursos naturals.

Sense defugir de les línies estratègiques generals del Pla territorial vigent, s'establirà un plantejament d'actuació per a la consecució dels objectius específics d'aquesta revisió parcial. Es preveuen les línies d'intervenció següents:

- 1) Introducció de millores tècniques
- 2) Adaptació a normativa sobrevinguda
- 3) Actualització del model territorial

3.2. AVANÇ DELS CONTINGUTS DE LA REVISIÓ DEL PLA

3.2.1. INTRODUCCIÓ DE MILLORES TÈCNIQUES

Dins aquest apartat es pretenen incorporar millores cartogràfiques a la base de suport, actualment desfasada de les recents transformacions sofertes per la realitat territorial i en la que s'incorporaran, entre d'altres, les actuacions viàries ja executades. Així mateix es revisaran algunes delimitacions de les diferents zonificacions (especialment APR i APT) que conté el PTIM, ajustant-les mitjançant eines d'anàlisi i estudis territorials més avançats i actualitzats respecte dels que s'utilitzaren en la redacció original del Pla.

Un altra tasca de millora tècnica afectarà a la redacció d'algunes disposicions normatives, que amb el pas del temps han presentat manca de claredat suficient o dificultat d'interpretació.

En darrer terme s'aprofitarà l'avinencesa per incorporar les modificacions necessàries per esmenar algunes errades materials detectades, tant en els textos com a la cartografia del PTIM.

3.2.2. ADAPTACIÓ A NORMATIVA SOBREVINGUDA

Existeix diversa normativa de rang superior al PTIM que li ha sobrevingut des de la seva aprovació original i a la que resulta oportuna l'adaptació en aquest procediment de revisió parcial. Aquest procés d'adaptació suposarà una revisió crítica de determinats continguts del Pla, especialment les determinacions de caràcter normatiu, les quals hauran d'ajustar-se de forma coherent al sistema normatiu vigent.

En aquest procés es procurarà adoptar una metodologia sistematitzada que tenguí present tant l'origen i caràcter de la normativa (europea, estatal, autonòmica), com la matèria a la qual afecten (medi ambient, urbanisme, infraestructures, activitats econòmiques, etc), incardinant-les en la mesura en que sigui possible en la sistemàtica actual del PTIM

3.2.3. ACTUALITZACIÓ DEL MODEL TERRITORIAL DEL PTIM

En alguns aspectes concrets caldrà revisar el model territorial del PTIM per tal d'ajustar-lo als objectius fixats, de forma indicativa es destaquen les següents previsions d'intervenció:

a) Creixement de sòl de desenvolupament urbà residencial, turístic o mixt

Revisió de les taules actuals d'assignació de creixement a cada municipi per tal d'adequar-les a les necessitats reals, ja que les previsions del 2004 no s'han complit. També es pretén fer una revisió crítica de la delimitació de les Àrees de Transició de Creixement, per adequar-les a un creixement més contingut.

b) Ordenació del Sòl Rústic

Revisió de la delimitació de les AIA així com el SRG-F per adaptar-les a la seva funcionalitat estructurant.

Revisió de la matriu d'ordenació d'usos al sòl rústic en relació a la possibilitat d'incorporació de determinats equipaments públics no contemplats actualment.

Revisió dels criteris d'implantació de les grans Infraestructures tipus (E5)

c) Integració Paisatgística

Millora en la definició de mesures perquè les edificacions s'implantin d'una manera més integrada al paisatge com ara l'ajust de l'alçada o la superfície màxima edificable.

També es pretenen introduir nous instruments per a facilitar i avaluar els efectes de determinades actuacions (creixements urbans, infraestructures,...) sobre el paisatge.

d) Serra de Tramuntana.

Incorporació de l'àmbit Serra Tramuntana Patrimoni UNESCO així com la introducció del concepte d'Estudi d'impacte Patrimonial a certes actuacions dins la Serra de Tramuntana.

e) Àrees de Reconversió territorial i Àmbits d'intervenció Paisatgística.

Revisió de la sistemàtica d'aquests tipus d'actuacions de desplegament del PTIM, atenent a la seva naturalesa i continguts, assignant en cada cas la figura més adequada:

Revisió de les ART 1,2,3,4,5,6 que afecten als grans ANEI perquè esdevinguin com a AIP i tinguin un contingut més clar i funcional, possiblement lligat a noves rutes d'interès Paisatgístic.

Manteniment de les ART de façana d'Inca i Manacor i revisió de l'ART Via Cintura de Palma en vistes a la millora de l'estructura urbana.

Revisió crítica de les ART dels centres històrics de Inca i Manacor amb possibilitat de la seva supressió.

f) Medi Ambient, Patrimoni i Litoral

Incorporació de mesures actualitzades i que col·laborin a la lluita contra el canvi climàtic.

g) Patrimoni urbanístic i arquitectònic

Revisió crítica de les Rutes Culturals, amb caràcter excessivament lineal, procurant una transició d'organització cap al funcionament en xarxa.

Incorporació de noves rutes d'interès paisatgístic que potenciïn el Pla i Llevant de Mallorca, per tal de reequilibrar el territori i afavorir la descongestió d'altres indrets com ara la Serra de Tramuntana.

3.3. ALTERNATIVES

Per a cada una de les línies estratègiques plantejades i dels continguts a desplegar es poden contemplar diverses alternatives d'actuació en funció de l'escenari d'evolució del model territorial que es proposi. Bàsicament les opcions s'orientaran envers tres possibles hipòtesis: el creixement o millora, la contenció o el decreixement (reducció).

En cada un dels casos s'optarà per aquelles alternatives que representin un major grau de seguretat jurídica, un menor impacte en la sostenibilitat territorial i en la sostenibilitat econòmica de l'Administració Pública, un millor equilibri social i territorial de l'illa, i una millora en l'eficiència i eficàcia del Pla.

4. DESENVOLUPAMENT PREVISIBLE DEL PLA

4.1. REDACCIÓ DEL PLA

El procediment substantiu de redacció de la Revisió del PTIM es guiarà per allò que preveu la Llei 14/2000, de 21 de desembre, d'ordenació territorial, específicament a allò previst a l'article 10 i relacionats. Aquest procediment es coordinarà amb el de l'avaluació ambiental estratègica del pla, d'acord amb la Llei 21/2013, de 9 de desembre, d'avaluació ambiental, i a la Llei 12/2016, de 17 d'agost, d'avaluació ambiental de les Illes Balears, i amb el procés de participació ciutadana corresponent, segons l'esquema següent:

Fase 1. Treballs preliminars

- Sol·licitud d'inici d'avaluació ambiental estratègica.
- Esborrany del Pla
- Document Inicial Estratègic
- Consultes prèvies i determinació de l'abast de l'Estudi ambiental estratègic
- Participació ciutadana

Fase 2. Document per Aprovació Inicial

- Document d'aprovació inicial
- Estudi ambiental estratègic

- Publicació

Fase 3. Procés d'exposició pública i consultes a les administracions

- Al·legacions i suggeriments
- Informes d'administracions

Fase 4. Decisió ambiental

- Anàlisi tècnic de l'expedient
- Declaració ambiental estratègica

Fase 5. Document d'aprovació definitiva i publicació

- Aprovació definitiva del Pla
- Publicació

4.2. PROCÉS D'IMPLANTACIÓ DE LES SEVES DIRECTRIUS

La implantació de la RevPTIM serà gradual en funció de la pròpia lògica de la regulació urbanística i d'ordenació del territori i els seus diferents graus d'aplicació.

Es diferencien diverses situacions:

A. D'aplicació immediata

- Determinacions d'aplicació immediata.

B. D'aplicació en els processos de revisió, redacció i modificació de planejament urbanístic

- Determinacions vinculants per a la redacció de nou planejament urbanístic,
- Determinacions vinculants per a les modificacions de planejament
- Determinacions indicatives per al planejament urbanístic

C. D'exigències de desenvolupaments per al procés d'implementació del Pla

- Potencials indicacions d'exigència de redacció de plans sectorials o urbanístics de desenvolupament d'aquesta RevPTIM

D. D'aplicació posterior d'intervencions exigides.

- Determinacions per a la redacció de planejament territorial de desenvolupament

5. POTENCIALS IMPACTES AMBIENTALS

5.1. ANÀLISI TERRITORIAL

En aquest apartat es vol fer una aproximació als recursos naturals existents a l'illa de Mallorca en l'actualitat. No es pretén fer un inventari exhaustiu, donat que es tracta del document d'inici. Aquest, en tot cas s'inclourà al document ambiental estratègic definitiu.

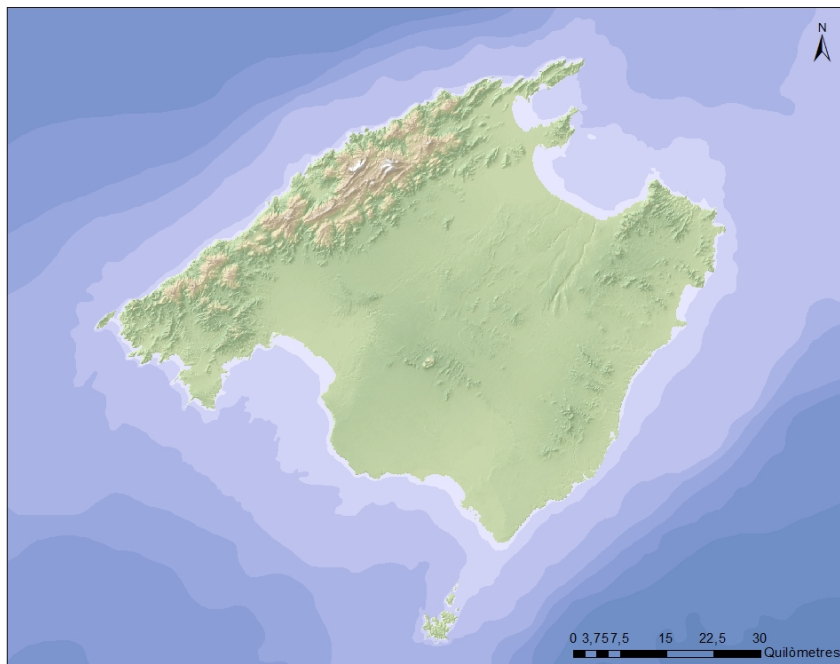
5.1.1. Localització

Mallorca és una illa situada a l'arxipèlag de les Illes Balears, al sector occidental de la mar Mediterrània. És la més gran de les 4 illes habitades, amb una superfície de 3.667 km². El seu punt més alt és el Puig Major (1.445 m). L'illa està rodejada de nombrosos illots, de l'illa de sa Dragonera i de l'arxipèlag de Cabrera. La longitud de la costa és d'uns 841 km, incloent illots i un 42% del territori (1.578 km²) té alguna figura de protecció supramunicipal.

Administrativament està dividida en 53 municipis i està englobada dins la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, d'on ostenta la seva capital: Palma. A nivells jeràrquics superiors depèn de l'Estat espanyol i de la Unió Europea.

5.1.2. Fisiografia

Mallorca és l'illa més extensa de l'arxipèlag de les Illes Balears, amb una superfície de 3.667 km². La distància màxima és d'est a oest (uns 100 km) mentre que de nord a sud aquesta és considerablement inferior (devers 80 km).

Model Digital d'elevacions i ombrejat de Mallorca. Font: Elaboració pròpia amb dades de SITIBSA

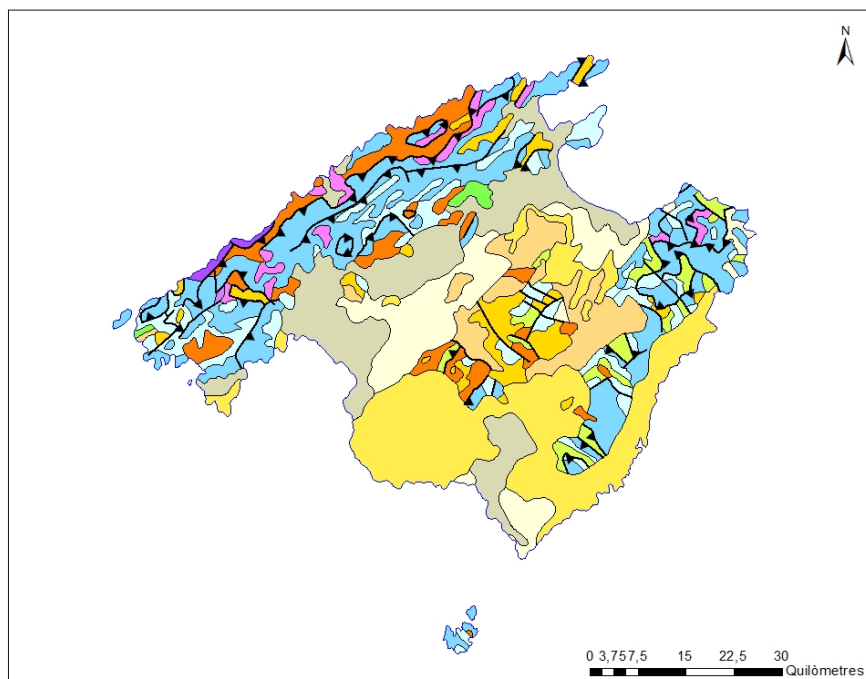
Es caracteritza per un relleu molt variat, destacant la Serra de Tramuntana (on es troba el cim més alt, el Puig Major, amb 1.445 m) que s'estén paral·lelament a la costa septentrional durant aproximadament 90 km. A l'altra banda de l'illa hi trobam les Serres de Llevant, que tenen cims d'altituds més modestes. Entre ambdues zones es localitza una àrea heterodoxa, on hi conviuen planes, com el Pla de Sant Jordi (Palma), i la plana de Sa Pobla, que coincideixen amb les dues principals badies, així com la depressió de Campos. Entremig hi podem trobar un seguit de turons que conformen el que es coneixen com a serres centrals, d'on en destaca el massís de Randa.

A nivell de costa també es poden apreciar forts contrastes entre els penya-segats de la costa nord-oest i les extenses platges d'arena de les badies de Palma, Alcúdia, Llevant i Migjorn; o les cales situades als peus de la Serra de Llevant. Precisament són els penya-segats del nord els que són més abruptes; també destaquen els forts desnivells de la zona del Cap Blanc a Lluçmajor.

5.1.3. Geologia i litologia

L'origen de l'Illa de Mallorca es remunta a l'Orogènia Alpina, durant la qual es van aixecar i van plegar els materials que avui conformen l'illa així com les Pitiüses i les Serralades Bètiques en territori peninsular. Aquest aspecte és el que confereix als materials d'aquesta època aquesta disposició tan clara SO/NE tal com s'aprecia també en la direcció de les zones muntanyoses. Es poden diferenciar tres unitats diferents:

1.- La Serra de Tramuntana, constituïda principalment per dolomies, margues i roques calcàries del Juràssic i Cretàcic, els quals llisquen sobre materials del Tries, juntament amb nivells de conglomerats, calcàries detrítiques i margues i argiles del Miocè.

Mapa geològic de Mallorca escala 1:100.000. Font: IGME

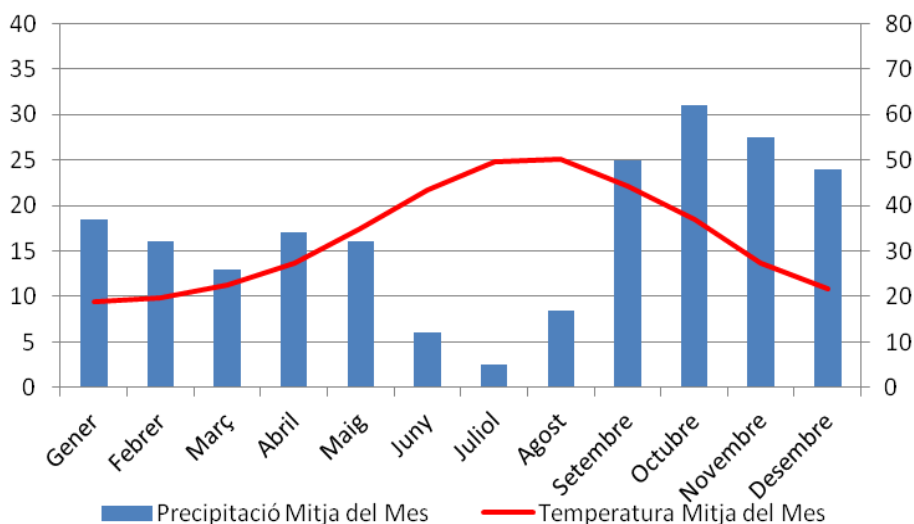
2.- Depressió Central (inclou l'espai entre la Serra de Tramuntana i la de Llevant). La zona plana està conformada per materials del Miocè – Quaternari, entre els quals afloren alguns propis del Mesozoic (els quals constitueixen les Serres Centrals). Entre els materials més freqüents a les zones planes trobam formacions de margues, conglomerats, roques calcàries, arenisques, molasses i margues arenoses del Miocè, per una banda, i alternàncies de conglomerats, arenisques i llims del Quaternari, per l'altra. També es localitzen dipòsits de fàcies costaners llacunar formats per margues, dipòsits lacustres i continentals, i terrasses marines i dipòsits de dunes més o manco consolidades.

3.- Serra de Llevant, presenta unes característiques geològiques molt semblants a les de la Serra de Tramuntana, encara que la topografia és més suau.

5.1.4. Climatologia

El clima d'una àrea de certa extensió com l'illa de Mallorca és complex, ja que hi interfereixen enormement factors com ara l'altitud, l'orientació de les cadenes muntanyoses, la situació, etc. Per exemple, el clima de Palma poc tindrà a veure amb el que es doni al municipi d'Escorca. Això és degut a la seva ubicació a major altitud i al fet d'estar en una zona muntanyosa. Tot això farà que tenguim unes característiques diferents.

Però en termes generals, és un clar exemple de clima Mediterrani, on predomina l'aridesa estival (més de tres mesos consecutius als quals el doble de la precipitació no arriba a la corba de la temperatura) i uns estius calorosos (més de 22 graus). Els hiverns són suaus i més plujosos, una altra característica del clima Mediterrani. El següent diagrama és un exemple de l'estació meteorològica de l'aeroport de Palma:

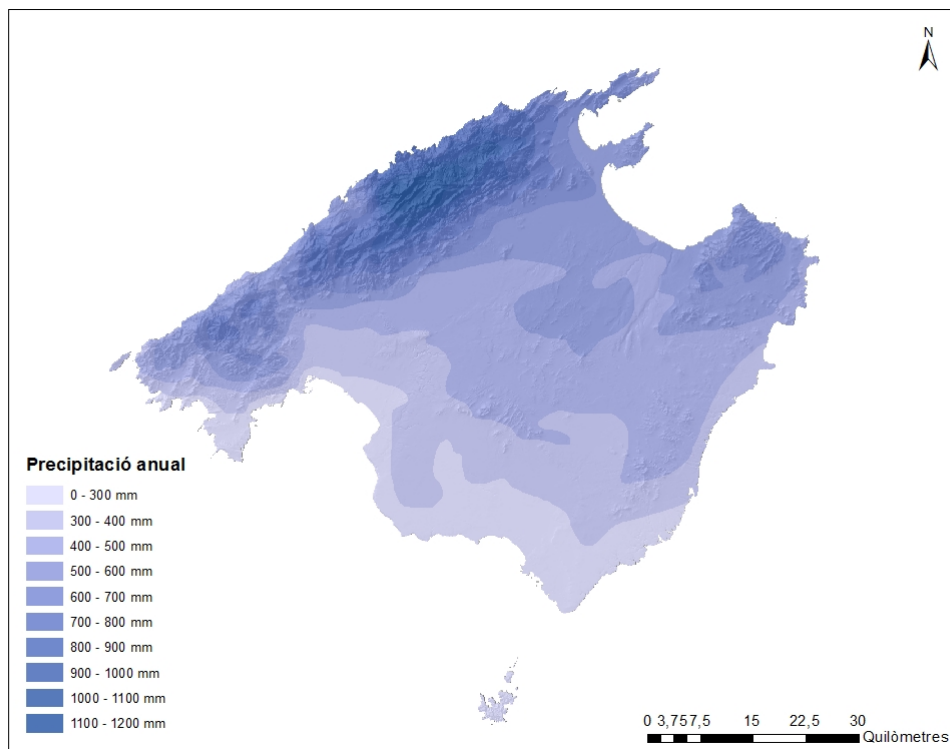

Distribució temporal mitjana de les precipitacions i temperatures a l'aeroport de Palma.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Agència Estatal de Meteorologia

Precipitacions. En general, les precipitacions es produeixen en forma de pluja; els episodis de calabruix són puntuals i la neu és escassa i pràcticament exclusiva de la Serra de

Tramuntana. Cal destacar la important gradació que existeix nord-sud i la influència de l'orografia, factors que provoquen, en el cas de Mallorca, una diferència de 1000 mm/any entre les zones muntanyoses i el sud de l'illa. Com a característica pròpia de clima mediterrani, destaca també la distribució estacional de les precipitacions, de manera que entre setembre i gener es concentra un 66,5% del total de pluja anual.

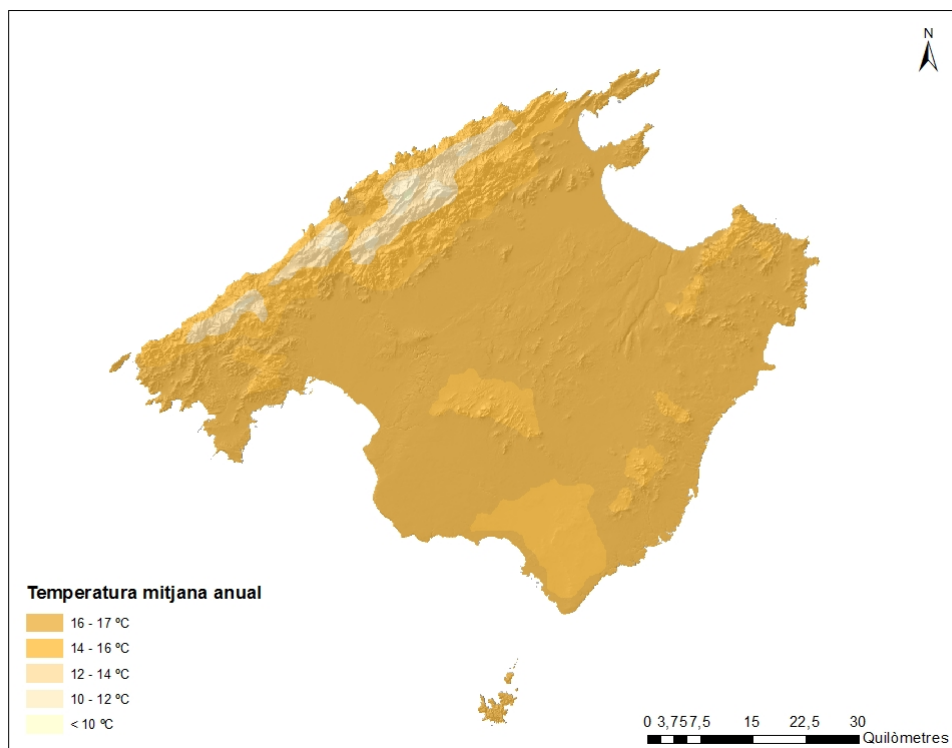

Mapa de distribució de la precipitació mitjana anual a Mallorca.

Font: Cartografia de la fase de diagnòstic del PTIM 2004 elaborada amb dades de José Antonio Guijarro

Vents. Durant l'hivern destaquen per la seva força el Mestral i la Tramuntana, molt importants a la zona de la Serra a Mallorca. Per una altra banda, els vents de Xaloc, Migjorn i Llebeig són vents més càlids propis de l'estiu.

Temperatures. Les temperatures també són les pròpies del clima mediterrani, suaus durant l'hivern i càlides a l'estiu. Com en el cas de la pluja, les temperatures també reflecteixen el gradient nord-sud i l'orografia. A Mallorca la temperatura mitjana és de 16.8°C, més baixa pel pes de les baixes temperatures que s'enregistren a les zones més altes de la Serra i a les depressions de l'illa. Resultaria interessant fer un seguiment de la seva evolució a conseqüència del canvi climàtic, amb les repercussions sobre el sistema ecològic i el consum energètic que pogués representar.

Mapa de distribució de les temperatures mitjanes anuals a Mallorca.

Font: Cartografia de la fase de diagnòstic del PTIM 2004 elaborada amb dades de José Antonio Guijarro

5.1.5. Hidrologia

La hidrologia es pot entendre en dos vessants, la primera, la superficial, i la segona, la subterrània.

Hidrologia superficial. Les aigües superficials de Mallorca són conseqüència de la irregularitat en les precipitacions i de la relativament escassa superfície de l'illa. Això provoca que no hi hagi fluxos d'aigua permanents i, en el seu lloc hi ha torrents, que la major part de l'any es troben eixuts i que només transporten aigua durant els episodis de pluges concentrats en breus períodes de temps.

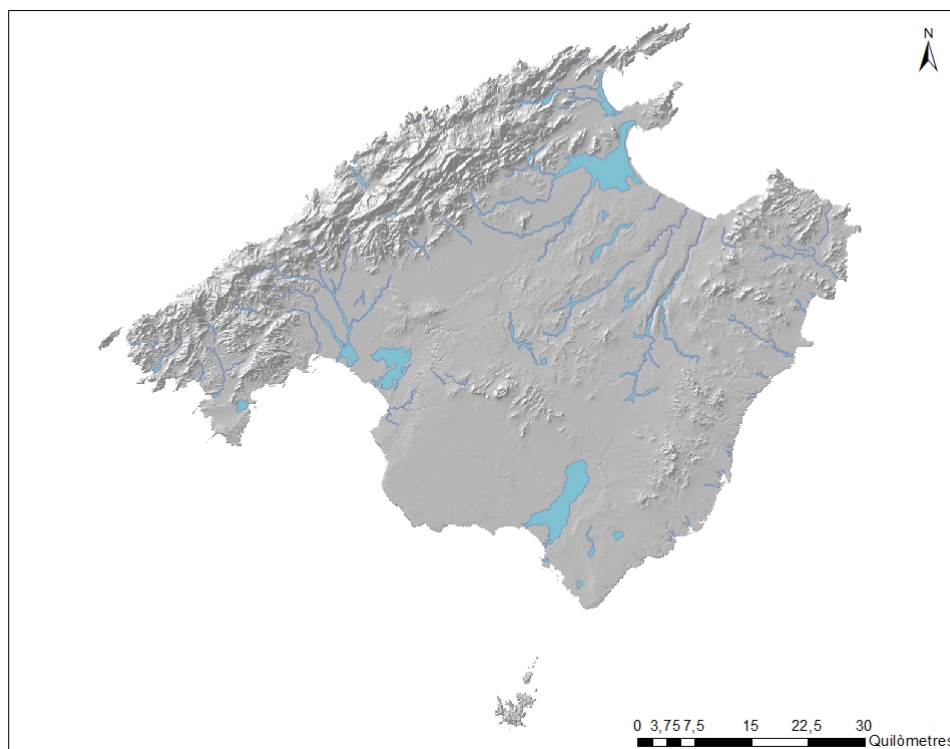
La Direcció General de Recursos Hídrics de les Illes Balears xifra en 120 hm³/any els recursos superficials mitjans per any a l'illa de Mallorca, dels quals només es consideren disponibles 7,2 hm³/any gràcies als dos embassaments que hi ha a l'illa i que es troben ubicats a la Serra de Tramuntana.

A Mallorca hi ha 81 torrents que estan repartits entre set vessants hidrogràfiques. N'hi ha dues de litorals amb cursos breus, cas del de la Serra de Tramuntana (els torrents drenen cap al litoral nord-occidental) i de les Serres de Llevant (aquests drenen cap al litoral sud-oriental). Hi ha tres vessants que finalitzen a les planes al·luvials del fons de les badies i tenen cursos més llargs: Alcúdia, Palma i Campos. Finalment, als extrems de la Serra de Tramuntana s'obren dos vessants més petits: el de Pollença i el d'Andratx.

Pel que fa al risc d'inundació, A Mallorca s'han definit una sèrie de zones que es considera que presenten altes possibilitats:

- Plana d'inundació Sa Pobla-Muro-Alcúdia, és a dir, a la zona de s'Albufera i dels principals torrents que la nodreixen.
- Badia d'Alcúdia i Pollença.
- Depressió de Campos.
- Palma: la zona més baixa del Prat de Sant Jordi, tram final del torrent Gros i de na Bàrbara, i zones properes dels torrents de Sa Riera i de Magí.
- Voltants dels llits dels principals torrents de l'Illa, destacant el torrent d'Almadrà i de Bunyola.

S'ha de tenir en compte que històricament existeixen precedents d'inundacions destacables en els nuclis urbans dels municipis de Palma, Sóller i Manacor, així com a l'àrea de s'Albufera i a la zona de la depressió de Campos.

Mapa de planes geomorfològiques d'inundació a Mallorca.
Font: Direcció General de Recursos Hídrics. GOIB

Zones humides. Cal destacar per la seva importància ecològica les zones humides.

Tal i com apareix al *Document tècnic de delimitació, caracterització, classificació e inventari de les zones humides de Balears* (Direcció General de Recursos Hídrics, 2001), la importància de les zones humides es deriva de la complexitat de l'ecosistema que representa (i de la seva fragilitat) donat que inclou una elevada biodiversitat amb altes taxes de productivitat.

Considerant les característiques que defineixen una zona humida en general, es poden trobar les següents grans tipologies:

- **Zones humides naturals.** Aquestes zones humides es caracteritzen per la presència de vegetació hidròfila, sòls hidromorfs i/o substrat saturat d'aigua o cobert per aigües poc profundes, al menys una part del temps durant l'estació més plujosa de l'any.
- **Basses temporals d'interès científic.** Són petites depressions (menors de 0,5 ha) sobre substrat impermeable calcari compacte o margoargilós o pissarrós, desconnectades de llits superficials i, en general, d'aqüífers.
- **Masses d'aigua càrstiques,** tipologia que inclou les coves de la zona de barreja litoral (anquihalines) i les formes de drenatge activa o coves amb aigua dolça no litorals.
- **Zones humides artificials,** ja siguin pedreres o basses.

Segons apareix reflectit a l'esmentat document, a Mallorca es localitzen les següents zones humides:

Tipus	Nombre
Zona humida natural	31
Bassa temporal	109
Massa d'aigua càrstica	63
Zona humida artificial	8
Total	211

Quadre – resum del nombre de zones humides de Mallorca

Font. Document tècnic de delimitació, caracterització, classificació i inventari de zones humides de Balears

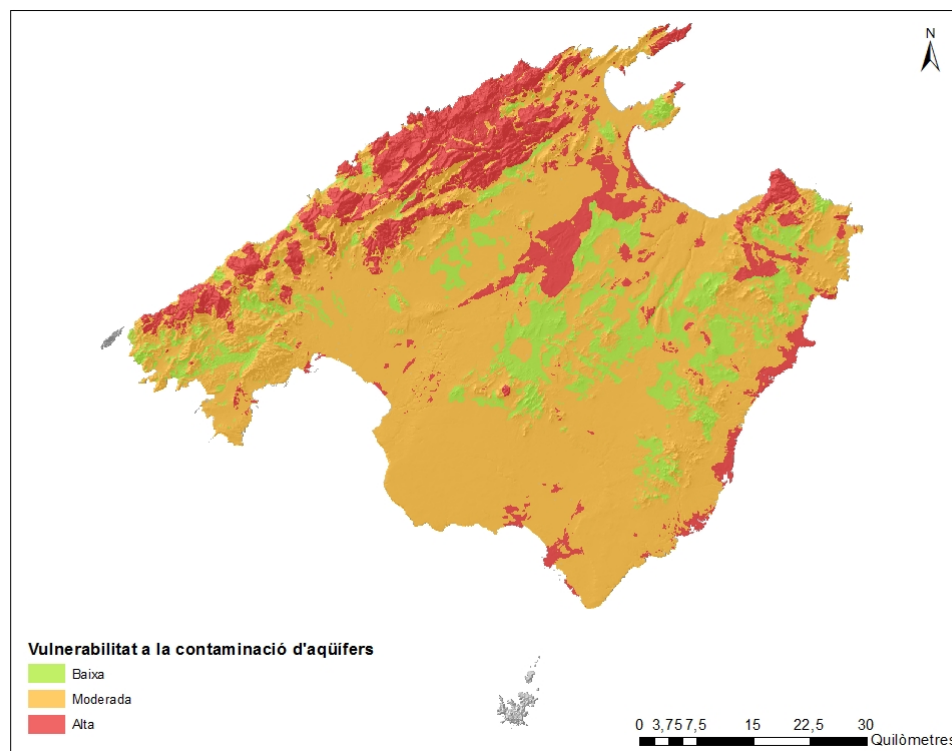
Aigües subterrànies. Degut a l'escassa presència d'aigües superficials permanents, les aigües subterrànies són les més important per al proveïment d'aigua de l'illa. Això es deu principalment a un factor clau, els materials càrstics. El caràcter porós dels mateixos permet la infiltració al subsòl de la major part de la precipitació que cau sobre ells. En total, els recursos hídrics subterranis de l'Illa de Mallorca són 374,1 km³/any utilitzats com a principal font d'aigua per a proveïment, regius i indústria.

La recàrrega de les Unitats Hidrogeològiques es produeix, principalment, per processos d'infiltració directa de l'aigua de pluja, encara que també participen en aquest procés de recàrrega els retorns de l'aigua de reg, la infiltració de torrents i de les aigües residuals depurades i les pèrdues al llarg de la xarxa de distribució.

La disminució de la qualitat de les aigües subterrànies o les dificultats per accedir-hi són dos dels factors a tenir molt en compte en la seva explotació com a recurs per a l'home. De fet moltes d'elles presenten problemes d'intrusió marina, risc d'explotació o alta vulnerabilitat a la contaminació.

En l'actualitat es pot dir que hi ha quatre punts especialment conflictius:

- o Pont d'Inca, amb un aqüífer molt salinitzat.
- o Serra de na Burguesa, també fortament salinitzat.
- o Aqüífer de la depressió de Campos, amb forta intrusió marina.
- o Aqüífer del Pla d'Inca – Sa Pobla, fortament contaminat per nitrats, es especial destaquen les zones d'entre Sa Pobla i S'Albufera i el NO de Muro.

Mapa de la vulnerabilitat a la contaminació d'aqüífers a Mallorca. 2012.

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. GOIB.

5.1.6. Riscos

El Pla Territorial Insular de Mallorca delimita les zones de prevenció de riscos d'esllavissament, d'erosió, d'incendi i d'inundació (APR).

La major part de la superfície de Mallorca presenta una baixa probabilitat de que s'hi produeixin processos erosius, sobretot a les àrees planes centrals. Les pèrdues de material es produeixen, per tant, a l'àrea de la Serra de Tramuntana, Artà i Serra de Llevant i al voltant dels punts més elevats del Pla de Mallorca (massís de Randa i altres punts alts de la Serra Central), i el perill d'erosió incrementa amb el pendent. S'agreuja a les àrees on s'ha dut a terme una mala gestió del sòl (rompuda de terrenys en pendent, desforestació o segellat de sòl, procés que afavoreix l'escorrentia i, per tant, l'erosió hídrica superficial). També es produeixen fenòmens de pèrdua de material als penya-segats de la costa per l'acció de l'onatge, com al litoral de Lluçmajor i Santanyí.

En relació als esllavissaments, les àrees que presenten major probabilitat coincideixen en general amb les que presenten també altes taxes d'erosió, ja sigui per les característiques dels materials, pel pendent de la zona, l'orientació dels materials i els canvis de temperatura. Evidentment, el risc al Pla de Mallorca és baix excepte en els punts més elevats de la Serra Central, i les àrees més extenses on es poden produir aquests fenòmens més freqüentment i de forma més espectacular es localitzen a la Serra de Tramuntana: les diferents tipologies de moviments de terra que s'hi produeixen (despreniments rocosos, esllavissaments de roques que afecten fonamentalment a les calcàries liàsiques que constitueixen el principal esquelet de la Serra i moviments de sòls) estan lligats a la seva abrupta topografia, la complexitat geològica del terreny i als episodis de pluges torrencials.

Finalment, la Serra de Tramuntana i la zona d'Artà i Capdepera són les que presenten un risc més alt d'incendi, amb àmplies zones cobertes per carritxeres, formacions boscoses i garrigues. El risc alt és present als cims de la serra Central i de Llevant i a part de la Badia d'Alcúdia i part dels municipis com Santa Margalida, Maria o Petra. A la resta de l'illa el risc d'incendi s'associa a les masses forestals existents.

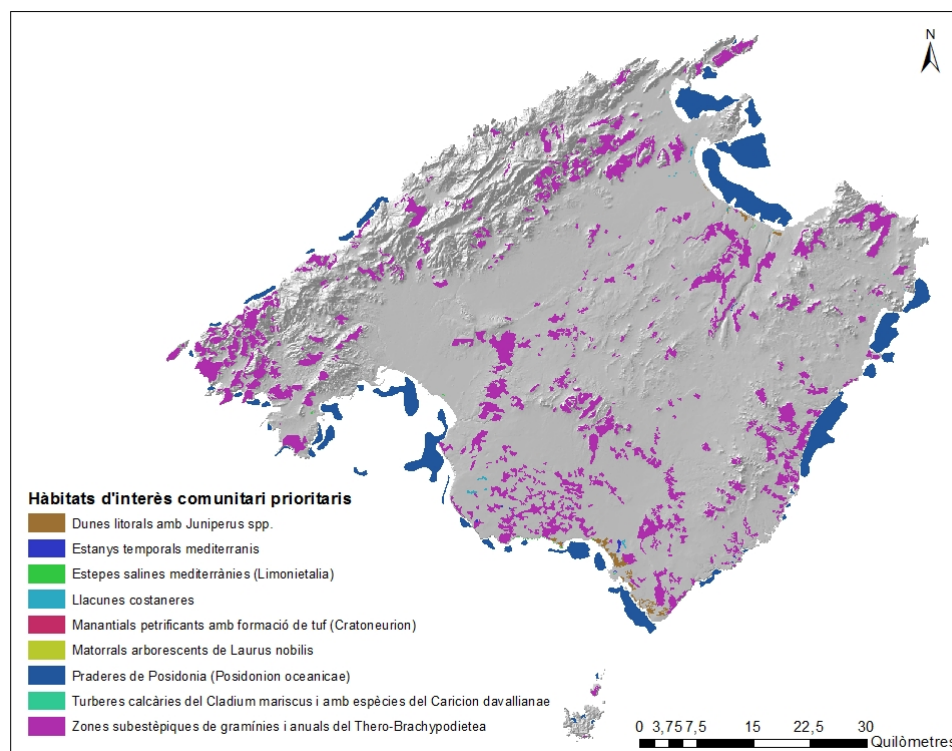
El risc d'inundació s'ha tractat a l'apartat anterior.

Al cap i a la fi convé una revisió de les delimitacions d'àrees de prevenció de riscos per tal de compatibilitzar-los amb els usos del territori que s'hi puguin dur a terme.

5.1.7. Medi biòtic

Hàbitats. Existeixen una sèrie d'hàbitats on es localitzen la major part de les espècies amb interès conservacionista, ja sigui pel fet de ser endèmiques com per estar considerades amenaçades; els hàbitats on aquests tàxons estan localitzats resulten prioritaris des del punt de vista de la conservació. En general, els penya-segats, les dunes, les basses

temporals i llits de torrents, els illots, els cims culminals i els alzinars són de primera importància. En el medi marí, evidentment, destaquen les praderies de *Posidonia oceanica*.

Mapa dels hàbitats d'interès comunitari prioritari a Mallorca. 1997.
Font: Ministerio de Agricultura y Pesca, Alimentación y Medio Ambiente.

Flora. Les plantes vasculars són el grup més conegut i estudiat. A Mallorca hi ha un total de 1.348 espècies, de les quals 125 (un 9%) són endèmiques.

Pel que fa a la protecció d'aquesta riquesa, a l'actualitat a les Illes Balears hi ha 107 tàxons de flora protegits, entre el *Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades*, el *Catàleg Nacional*, el *Conveni de Berna*, la *Directiva Hàbitats* i la *UICN*.

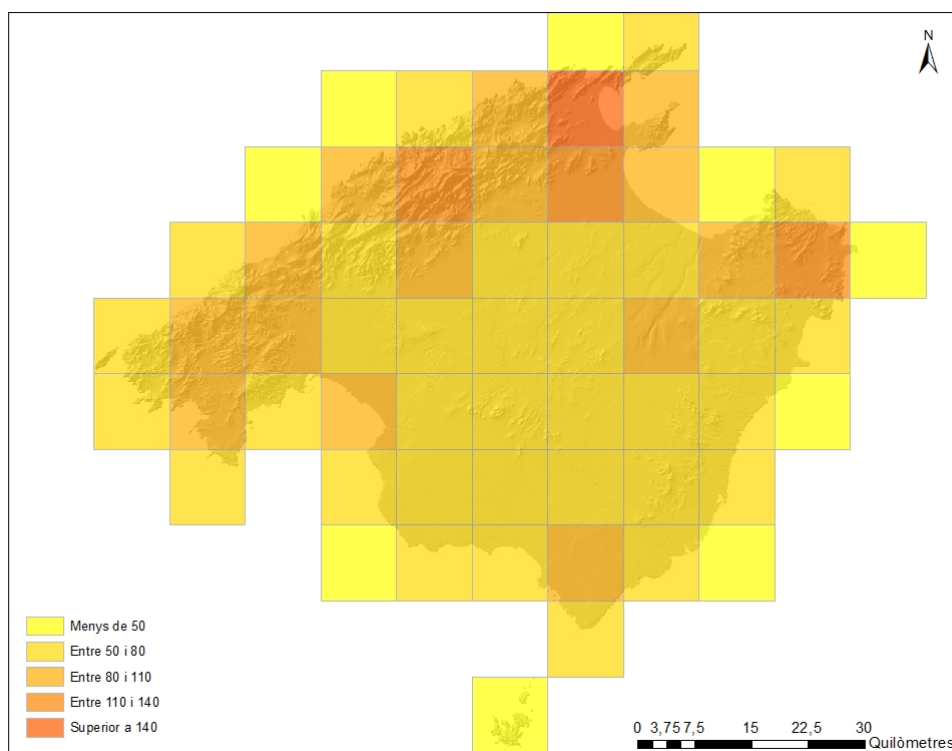
També cal fer referència a un dels principals problemes que afecten a la flora de les illes, com són les espècies invasores. Entre els vegetals s'han detectat al voltant de 304 espècies no natives; 42 d'aquestes espècies es poden considerar invasores i 38 espècies mereixen actuacions importants.

Els ambients més afectats per aquestes invasions són els torrents (amb 23 espècies no natives); les zones humides (només afectades per la canya *Arundo donax* però de forma molt important); costes rocoses, penya segats i sistemes dunars (amb 12 espècies no natives) i voreres de camins i camps de conreu (amb 42 espècies no natives).

Fauna. Respecte als endemismes presents a les Balears, els estudis més complets assenyalen que hi ha uns 244 tàxons dels quals no hi ha dubtes taxonòmics ni corològics; encara que les espècies més reconegudes per la població en general són alguns vertebrats de gran valor com l'extint *Myotragus balearicus*, el ferreret (*Alytes muletensis*) o ocells com el virot (*Puffinus mauretanicus*), la gran majoria d'endemismes de les Illes són invertebrats.

Dels vertebrats, d'un total de 286 tàxons presents a les illes hi ha 5 espècies i 60 subespècies endèmiques i un total de 32 tàxons amenaçats.

Molts dels invertebrats endèmics es localitzen en hàbitats poc modificats per l'home com les coves marines, on s'hi troben autèntics fòssils vivents invertebrats. Per altra banda, en els illots que envolten les illes principals s'ha produït un important fenomen de subespeciació d'alguns organismes. Altres hàbitats on és freqüent trobar endemismes de les són les basses d'aigua dolça i el litoral marí. Finalment, els cims de la Serra de Tramuntana de Mallorca poc antropitzats constitueixen un refugi per a alguns endemismes relativament poc coneguts (crustacis, coleòpters, aràcnids....) i pel ferreret.

Mapa de la riquesa d'espècies de fauna i flora terrestres a Mallorca. 2012.

Font: Ministerio de Agricultura y Pesca, Alimentación y Medio Ambiente.

5.1.8. Espais Naturals Protegits

Són espais naturals protegits les zones terrestres i marines que siguin declarades com a la Llei 5/2005, de 25 de maig, per a la conservació dels espais de rellevància ambiental (LECO)

Consell de
Mallorca

■ Departament de Territori i Infraestructures

atenent la representativitat, la singularitat, la fragilitat o l'interès dels seus elements o sistemes naturals. Es classifiquen en les següents figures en funció dels béns i valors que es volen protegir:

- o Parc nacional
- o Parc natural
- o Paratge natural
- o Reserva natural
- o Monument natural
- o Paisatge protegit
- o Lloc d'interès científic i microreserva

Parc nacional. És la màxima figura de protecció a nivell estatal. Té un estatus legal que obliga a protegir i conservar la riquesa de la seva flora i fauna. Es caracteritza per esser representatiu d'una regió fitozoogeogràfica i tenir interès científic. El Parc nacional marítimoterrestre de l'arxipèlag de Cabrera és l'únic d'aquesta categoria present a Balears. Fou declarat com a tal el 29 d'abril de 1991 mitjançant la Llei 14/1991. Es troba a la zona sud de l'Illa de Mallorca i pertany al municipi de Palma. Té una superfície de 10.021 ha (8.705 de marines i 1.316 de terrestres).

Parc natural. Són els espais naturals relativament extensos, no transformats sensiblement per l'explotació o l'ocupació humanes que, en consideració a la bellesa de la seva fauna, flora i gea en conjunt, constitueixen una mostra del patrimoni natural de les Illes Balears. La declaració d'un parc natural té per objecte la preservació dels seus recursos naturals per a la investigació científica, les finalitats educatives i el gaudi públic de forma compatible amb la seva conservació. No hi tenen cabuda les construccions ni les edificacions de nova planta per a usos residencials o d'altres aliens a la seva finalitat.

Fins a l'actualitat hi havia 4 parcs naturals:

- Parc natural de s'Albufera de Mallorca (1646 ha).
- Parc natural de Mondragó (725 ha).
- Parc natural de sa Dragonera (274 ha).
- Parc natural de la península de Llevant (1407 ha).

Però recentment s'ha declarat un cinquè (Llei 2/2017, de 27 de juny):

- Parc natural marítimoterrestre d'es Trenc-Salobrar de Campos (2225 ha marines i 1448 ha terrestres).

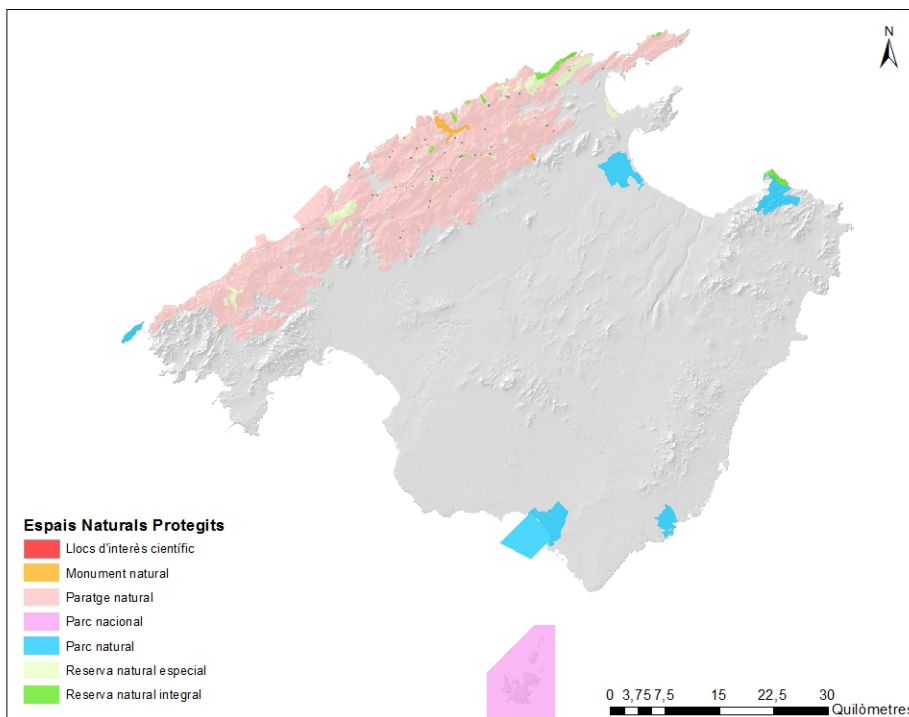
Paratge natural. Són els espais naturals relativament extensos en què coexisteixen activitats agrícoles, ramaderes o pesqueres, de transformació agrària i activitats d'altres sectors econòmics que fan compatible la conservació amb el seu desenvolupament sostenible, configurant un paratge de gran interès ecocultural que fa necessària la seva conservació. La declaració d'un paratge natural té per objecte la conservació de tot el conjunt i, alhora, fer possible el desenvolupament harmònic de les poblacions afectades i la

millora de les seves condicions de vida, no essent compatibles els altres usos que siguin aliens a aquestes finalitats. L'únic d'aquesta categoria és el Paratge natural de la Serra de Tramuntana, amb una superfície de 63.084 ha (1.123 de marines i 61.961 de terrestres).

Reserva natural. Són els espais la declaració dels quals persegueix la protecció d'ecosistemes, de comunitats o d'elements biològics que, per la seva raresa, fragilitat, importància o singularitat, requereixen un tractament especial. A Mallorca hi ha la Reserva natural de s'Albufereta, a la badia de Pollença, amb una superfície de 211 ha. Fou declarada el 2001. Les del cap de Farrutx de i la del cap de Freu a la península de Llevant, amb 252 ha i 12 ha respectivament. Finalment hi ha les reserves especials i integrals de la Serra de Tramuntana, que ocupen un total del 3.455 ha i 58 ha respectivament.

Monuments naturals. Són els espais o elements de la naturalesa constituïts per formacions de notòria singularitat, raresa o bellesa, que mereixen una protecció especial. Es consideren monuments naturals les formacions geològiques, els elements hidrològics, les formacions biològiques, els jaciments paleontològics i altres elements de la geografia física que reuneixen un interès especial per la singularitat o la importància dels seus valors científics, culturals o paisatgístics. A Mallorca existeixen els de les fonts Ufanès (50 ha) i el del torrent de Pareis (445 ha). Declarats el 2001 i el 2003 respectivament.

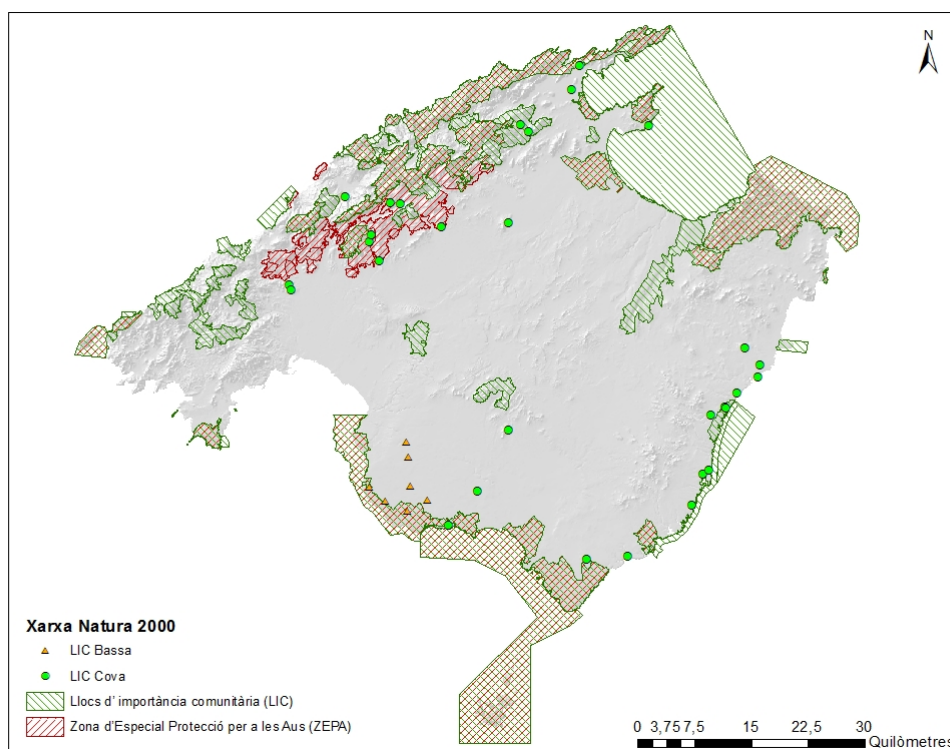
Llocs d'interès científic i microreserves. Són els llocs, generalment aïllats i de dimensions reduïdes, en els quals es troben elements naturals determinats d'interès científic i microreserves, espècimens o poblacions animals o vegetals amenaçades o mereixedores de mesures específiques de conservació temporals o permanents. A Mallorca hi ha 62 llocs d'interès científic, on destaquen fonts, avencs i coves, entre d'altres.

Mapa del espais naturals protegits a Mallorca. Font: Conselleria de Medi ambient. GOIB.

Xarxa Natura 2000. És una de les iniciatives més ambicioses en protecció d'hàbitats a nivell internacional. En ella s'integren els espais ZEPA (Directiva Aus 79/409(CEE) i els inclosos en la Directiva Hàbitats, coneguts com Llocs d'Importància Comunitària o LIC (92/43/CEE); una vegada la llista d'espais sigui completa, passaran a ser considerats Zones d'Especial Conservació (ZEC).

A Mallorca hi ha 85 LICs i 35 ZEPA. Les superfícies combinades de LIC i ZEPA en aquests moments per a l'illa de Mallorca són 139.504 ha, de les quals, 74.008 són terrestres i 65.496 marines. Aquesta xarxa inclou, en general, totes les zones d'interès natural existents a les nostres illes, inclosos els espais protegits.

Mapa de les figures de protecció de la xarxa Natura 2000 a Mallorca.
Font: Conselleria de Medi ambient. GOIB.

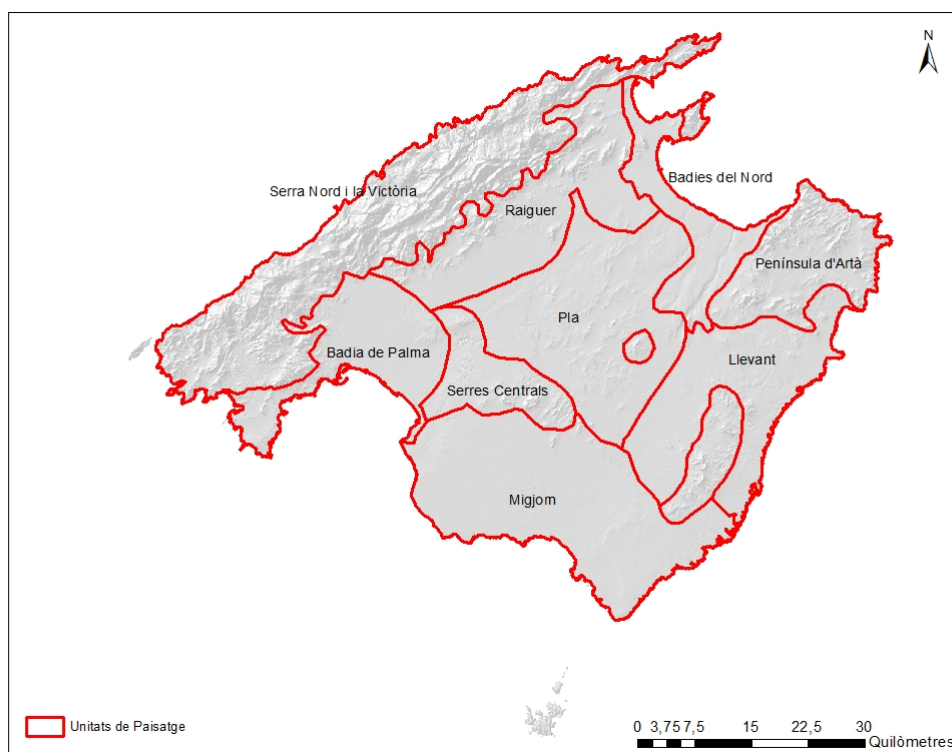
5.1.9. Paisatge

Mallorca compta amb un patrimoni paisatgístic singular i molt divers, especialment tenint en compte la seva dimensió reduïda al tractar-se d'un territori insular. El seu paisatge mediterrani es veu enriquit per la seva estructura geomorfològica amb elements molt contundents com són la Serra Tramuntana, les Serres de Llevant, les grans Badies del nord i del sud de l'illa, el Pla i altres fites singulars com són el massís de Randa.

Per altra banda, cal ressaltar la presència de microtopografies que diversifiquen encara més les estructures paisatgístiques de l'illa creant múltiples patrons.

Pel que fa a la transformació del paisatge de l'illa, l'activitat agrícola tradicional ha transformat i configurat de manera transcendent el seu paisatge al llarg dels segles. De fet, gran part dels elements paisatgístics més valorats deriven d'aquesta activitat: les marjades, les infraestructures hidràuliques, la forma del parcel·lari, les rutes i els camins rurals, les cases de pagès, les possessions, etc. No obstant això, al llarg de la història més recent, podríem dir que la pressió de l'activitat turística ha generat grans transformacions en el paisatge de l'illa, amb grans impactes, molt especialment a la franja litoral, encara que de forma indirecta també cap a l'interior de l'illa.

Segons el Pla Territorial de Mallorca hi ha 9 grans unitats de paisatge:

Mapa de les unitats paisatgístiques del PTIM 2004.

Font: Departament de Territori i Infraestructures. Consell de Mallorca.

- Serra Nord i la Victòria.

Es distingeixen tres zones segons l'altura sobre el nivell del mar (culminal, mitjana i litoral) i tres zones segons la situació geogràfica (nord, centre, sud). La qual cosa dóna lloc a 9 subunitats.

- Litoral nord: Formentor, Cala de Sant Vicenç, Cap Pinar (La Victòria).
- Litoral centre: Cala Tuent, Port de Sóller, Port de Valldemossa.
- Litoral sud: Banyalbufar, Port d'Andratx, sa Dragonera.
- Mitjana nord: Vall d'en March, Ternelles, Vall de l'Aixarell.
- Mitjana centre: Lluc, embassaments, Valldemossa.
- Mitjana sud: Esporles, Puigpunyent, Galilea.
- Culminal nord: Tomir, Puig Roig, Puig Caragoler.

- Culminal mitjà: Puig Major, Massanella, l'Ofre.
- Culminal sud: Teix, Serra de Planissi, Galatzó.

Així mateix cal tenir present la incorporació l'any de gran part d'aquest àmbit a la llista de Patrimoni Mundial de la UNESCO en la categoria de Paisatge Cultural.

- **Serres centrals.** Aquesta unitat, abasta les zones muntanyoses que ocupen la part central de l'illa, des de Xorrigo a Ponent, passant pel Massís de Randa i Bonany al pla, fins a Sant Salvador i Santueri a llevant.

- **Badies del Nord.** Aquesta unitat paisatgística queda definida per les badies de Pollença i Alcúdia. Estenent-se des del torrent de na Borges al sud-est fins al Port de Pollença al nord-oest. Es tracta d'una unitat litoral amb importants centres turístics (Port de Pollença, Port d'Alcúdia, Can Picafort) que a la vegada inclou les dues principals zones humides de l'illa s'Albufereta i s'Albufera.

- **Badia de Palma.** Aquesta unitat inclou àrees molt urbanitzades, tant al litoral com a l'interior (a l'àrea metropolitana de la ciutat). Al litoral i als dos costats de la ciutat hi ha els centres turístics de Calvià i de la Platja de Palma. A la part central de la badia s'hi troba el nucli antic i amb zones com el Passeig Marítim, Terreno, Molinar/Cala Gamba, que presenten exemples d'arquitectura anterior al turisme de masses que començà als anys seixanta. Cap a l'interior es troben l'eixample de la ciutat, fins a la via de cintura, així com les àrees suburbanes i polígons industrials a una franja exterior a aquesta via de cintura. En aquesta àrea suburbana s'hi troben pobles dormitori com Gènova, sa Vileta, Son Roca, Son Sardina, Son Espanyol. Finalment, aquesta unitat integra el Pla de sant Jordi, zona de cultius intensius i hortes.

- **Península d'Artà.** Aquesta unitat queda integrada per tres àmbits: les muntanyes d'Artà, dominades per càrritx i pràcticament sense masses arbòries, al centre l'àrea plana d'Artà i voltants amb les principals poblacions tradicionals i terres de conreu, i a la costa a l'est, el litoral turístic.

- **Llevant.** Aquesta unitat recull la costa de oriental i les serres de Llevant de menor altura. Al litoral hi ha importants centres turístics com Cala Millor, Cala d'Or, Cales de Mallorca... entre espais litorals naturals que es conserven verges. Cap a l'interior hi ha entorns rurals amb llogarets com Son Carrió o Son Macià, i nuclis més grans com Sant Llorenç o Felanitx. El gran centre urbà de la UIP és Manacor.

- **Migjorn.** Conserva importants zones litorals naturals com es Trenc, cap de ses Salines o Mondragó. Els centres turístics són més petits que a altres indrets i alguns principalment residencials (s'Estanyol, sa Ràpita, Colònia de Sant Jordi, Cala Santanyí. Cap a l'interior de la unitat es poden distingir dues subunitats: la Marina de Llucmajor (zona extensa de vegetació natural, principalment arbustiva) i les zones rurals entorn als pobles de Llucmajor, Campos, Santanyí i ses Salines.

- **Raiguer.** Integra des de la falda meridional de la Serra de Tramuntana fins a zones més planes al sud de les poblacions (Santa Maria, Consell, Binissalem...). Aquesta unitat integra també l'horta de Muro i sa Pobla i el gran centre urbà d'Inca.
- **Pla de Mallorca.** Constitueix un paisatge rural homogeni a l'interior de Mallorca. Es distingeix una àmbit al nord-oest i oest dominat pel cultiu d'arbres de secà (Santa Eugènia, Sencelles, Costitx, Llubí...) i un altre a l'est i sud-est dominat per argiles blanques apropiades pel conreu de cereals (Algaida, Porreres, Petra, Santa Margalida, Sineu...).

5.1.10. Usos del sòl

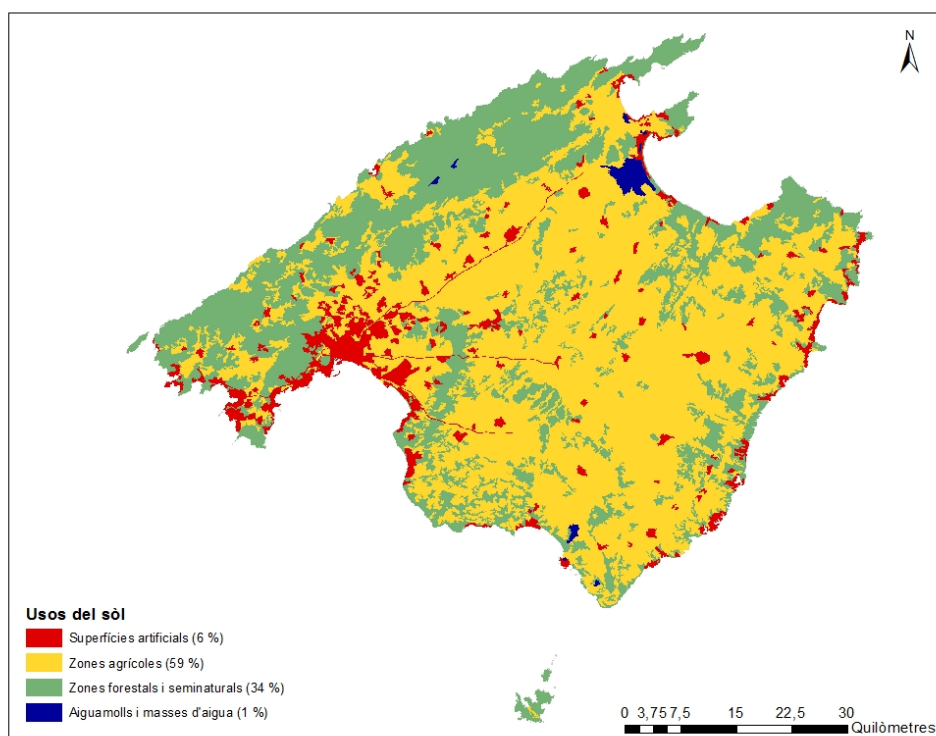
A Mallorca la cobertura amb major superfície es l'agrícola, amb un 56,34% del total de l'illa. Pràcticament el 36% està coberta per masses forestals o espais oberts amb vegetació baixa natural; el 6,6% són superfícies artificials i només el 0,73% són zones humides.

D'entre les zones agrícoles destaquen els camps d'arbrat de secà (ametllers, garrovers,...) així com planes cerealístiques de diversa extensió, a més d'alguns espais concrets destinats a l'horta de reguiu o a les pastures.

Pel que fa a les àrees que encara conserven la vegetació natural, són els boscos els que destaquen per sobre de la resta, amb un 17% de la superfície de Mallorca.

Finalment, esmentar que l'espai urbanitzat, tant al que correspon a la urbanització convencional sobre els nuclis d'assentament com la urbanització difusa que s'estén en sòl rústic, són els dos usos de sòl que més han incrementat en els darrers anys. Si se compara la superfície que ocupava el sòl artificialitzat entre els anys 1956 i el 2012, es veu que han passat del 1,35% al 6,6% respectivament.

La Serra de Tramuntana és la zona on es poden trobar més àrees on es conserva la cobertura vegetal original, juntament amb les Serres de Llevant la península d'Artà i les Serres Centrals – Marina de Lluçmajor. La zona humida més important és s'Albufera d'Alcúdia, mentre que les zones que tenen més cobertura agrícola de reguiu són, destacant per la superfície, Sa Pobla, Sant Jordi i Campos; mentre que a la resta de l'illa hi predominen els cultius de secà.

Principals usos del sòl a Mallorca. 2006. Font: Corine Land Cover.

5.1.11. Demografia

L'Illa de Mallorca compta amb una població total de 861.430 habitants. Aglutina el 77,80% de les Illes Balears, distribuint-se en 53 municipis.

La major part de la població es concentra en el nucli de Palma i el seu entorn més proper, aglutinant més de la meitat de la població total de l'illa. Altres municipis importants, pel que fa a població, són Calvià, Manacor, Marratxí, Lluçmajor o Inca.

Municipi	Població 2016
Palma	402.949
Calvià	49.580
Manacor	40.279
Marratxí	36.001
Lluçmajor	35.057
Inca	30.944
Alcúdia	19.296

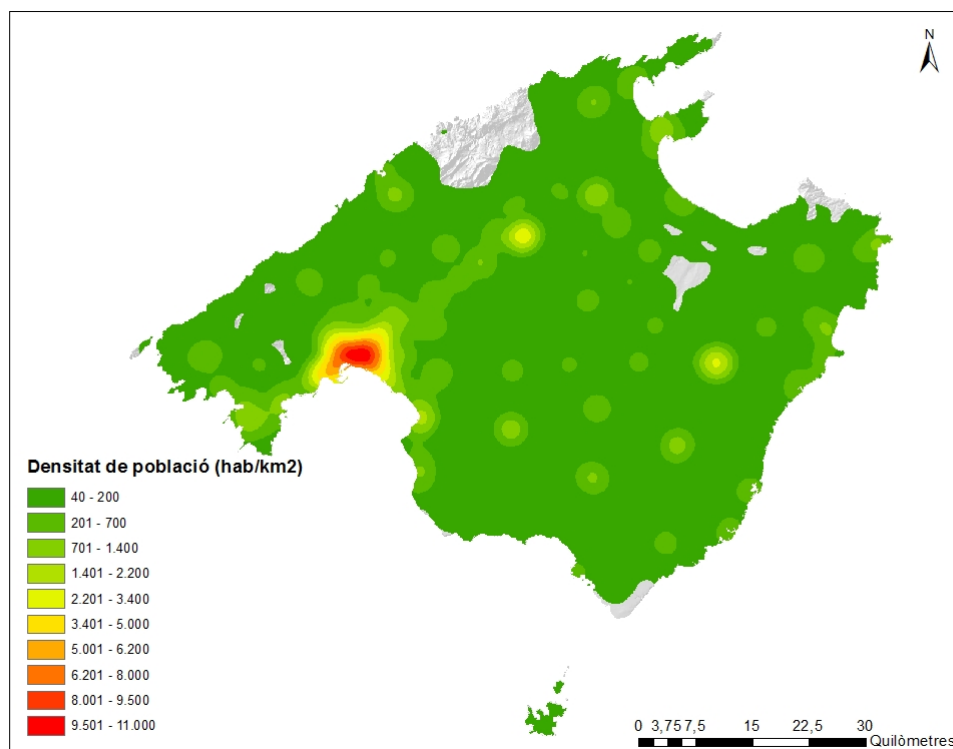
Municipi	Població 2016
Felanitx	17.319
Pollença	16.222
Sóller	13.791
Pobla, Sa	12.714
Santa Margalida	11.632
Capdepera	11.356
Santanyí	11.220

Taula amb els municipis més poblats de Mallorca. 2016. Font: IBESTAT.

La població tendeix a concentrar-se espacialment entorn de la Ciutat de Palma i les zones de costa de l'est i nord de l'illa. Per contra les zones planes del centre (a excepció d'Inca) i

sobretot els municipis ubicats a la Serra de Tramuntana mostren valors absoluts de població més baixos.

Més enllà de l'anàlisi municipal, un altre anàlisi interessant consisteix a analitzar la densitat de població de cada nucli urbà i disseminats per posar de manifest quines zones són les més intensament ocupades. El mapa que segueix a aquest paràgraf mostra clarament com l'àrea metropolitana exerceix de centre gravitacional. Després destaca l'eix Palma-Inca, Manacor, alguns grans municipis d'interior i algunes zones turístiques. També destaquen buits de zones pràcticament despoblades com Escorca, la marina de Petra, el cap de Salines o el cap Farrutx.

Mapa de densitat de població per nuclis i disseminats. 2016.

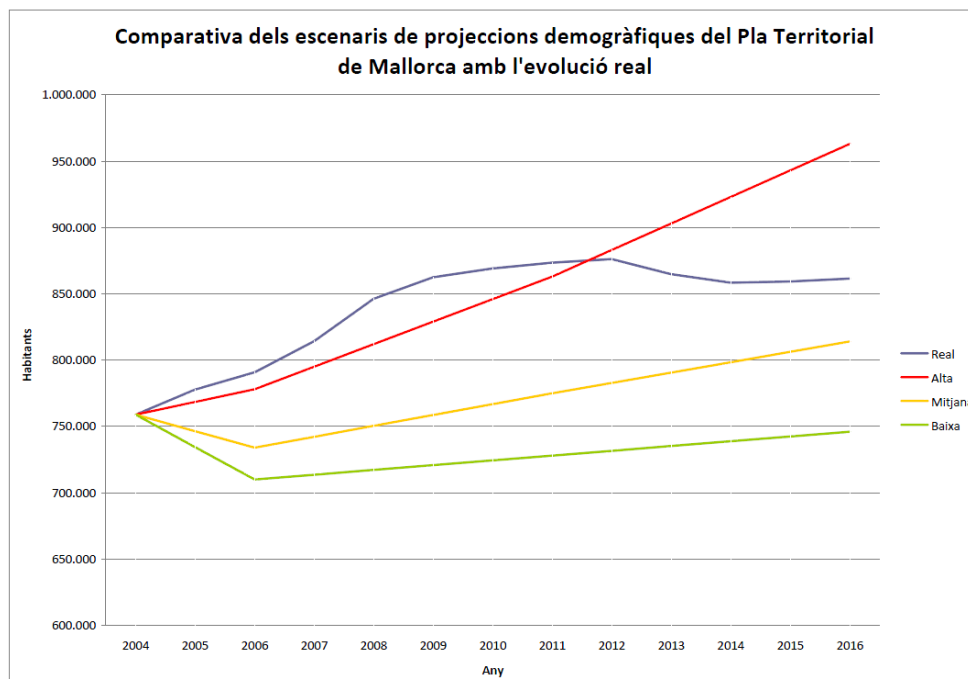
Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IBESTAT.

En quan a l'evolució als darrers anys, des del 2004 fins el 2016 hi ha hagut varies etapes. Una primera de gran creixement demogràfic fins el 2009, després hi ha creixement moderat fins el 2012. Posteriorment hi ha un decreixement acusat fins el 2014, per acabar amb una etapa actual de recuperació de població molt poc significativa.

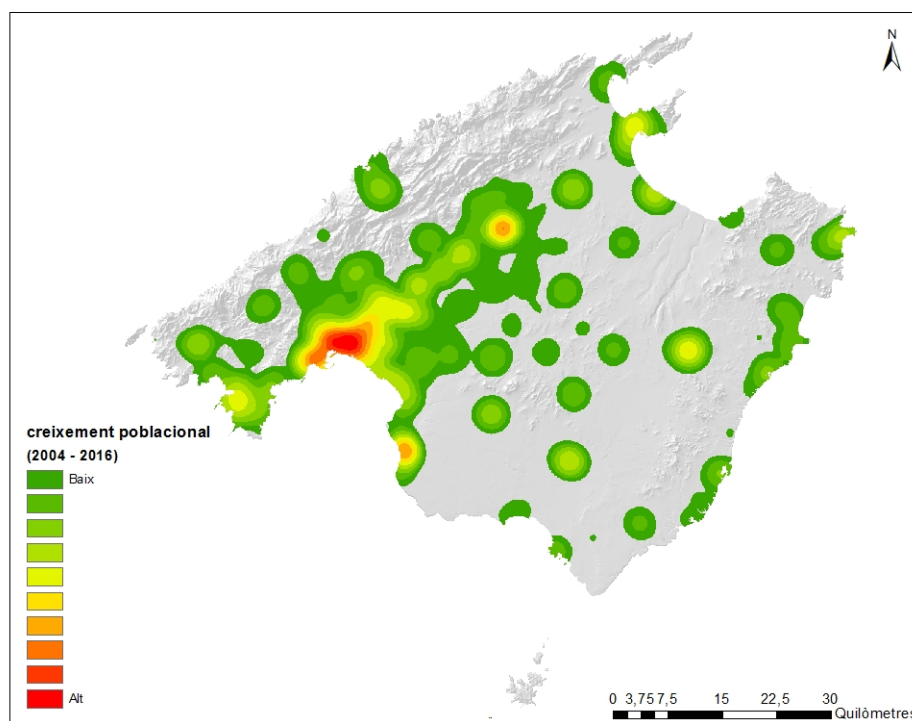
Però sens dubte, en el còmput general d'aquest interval de temps, tenim un creixement net, d'un 13,5%, això significa unes 100.000 persones.

Però aquest creixement no ha estat homogeni a tot el territori, sinó que ha tingut focus de gran creixement i àmplies zones d'estabilitat. Destaca especialment el creixement de l'àrea metropolitana de Palma, incloent les zones turístiques de la badia i l'eix viari fins a Inca. Així

com Manacor i Alcúdia. A nivell quasi anecdòtic hi ha nuclis que han perdut població, on hi destaquen els nuclis de Pollença, s'Arenal i cala Murada.

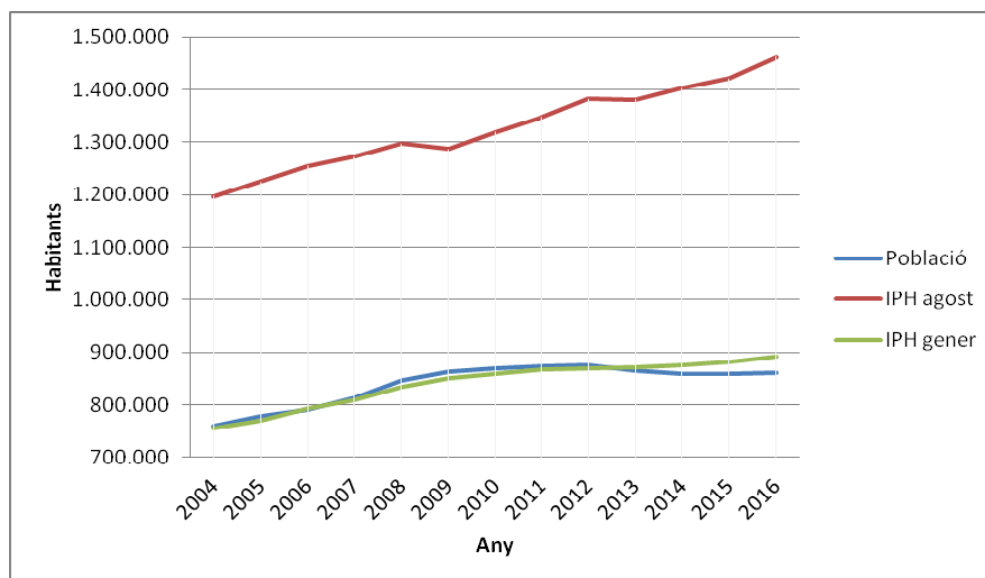

Evolució de la població a Mallorca i comparació amb els 3 escenaris que preveia el PTM. 2004-2016. Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IBESTAT i el PTIM 2004.

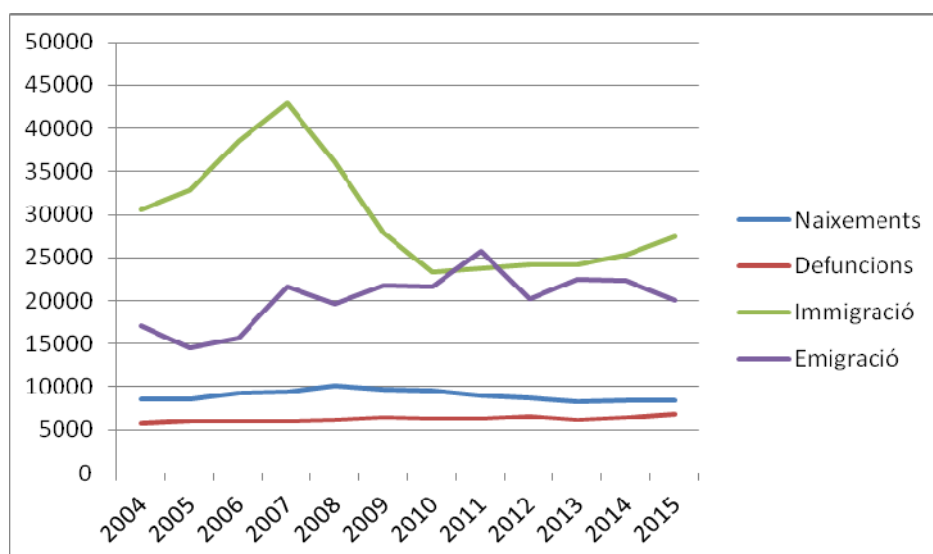
Mapa de creixement de població per nuclis i disseminats. 2004-2016. Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IBESTAT.

A una illa predominantment turística com Mallorca no es pot deixar de banda la població flotant, que en èpoques de l'any com l'estiu, pot arribar a duplicar la població resident. En aquest sentit, les estadístiques de l'Index de Pressió Humana (IPH) que calcula l'Ibestat, ho demostren. A més, analitzant els darrers anys, sembla que la tendència s'aguditza, ja que malgrat els anys de decreixement o d'estancament, l'IPH ha seguit creixent a bon ritme en general.

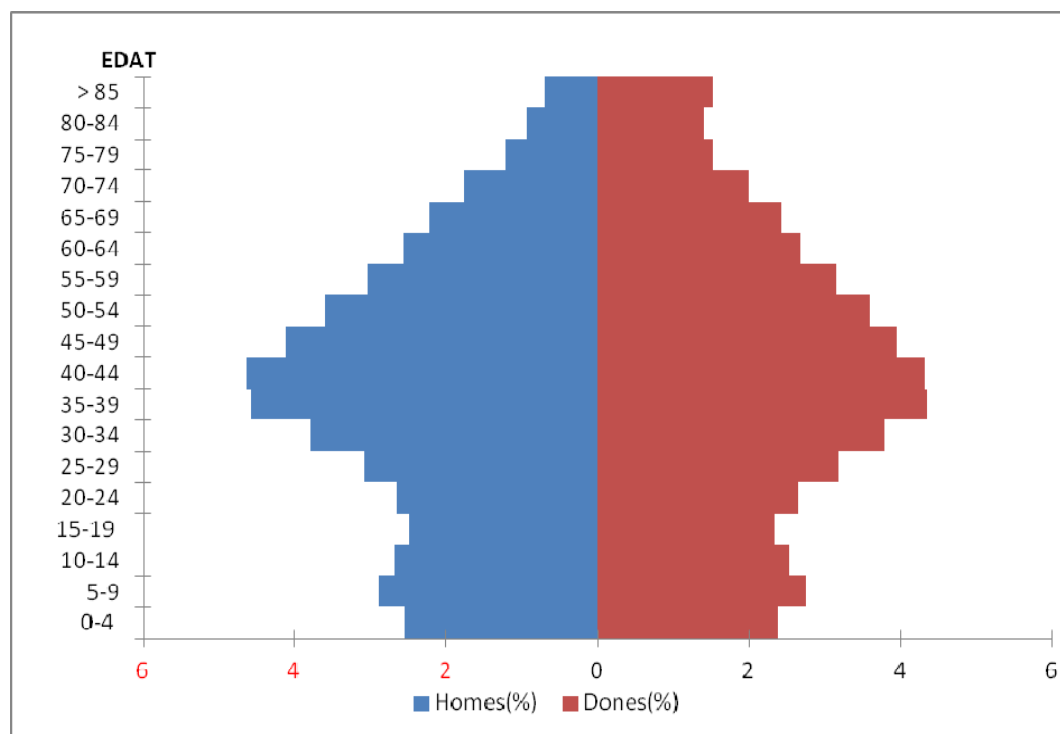
Evolució de la població i l'Index de Pressió Humana (IPH) màxima d'agost i gener. 2004-2016. Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IBESTAT.

La dinàmica poblacional natural tendeix a ser negativa, amb una natalitat a la baixa i una mortalitat a l'alça (malgrat ambdues evolucions siguin molt tènues). La variació de la població depèn en gran part de les migracions, que van fluctuant segons la conjuntura econòmica.

Evolució dels principals components demogràfics. 2004-2015. Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IBESTAT.

La piràmide de població de l'Illa de Mallorca mostra la clàssica distribució tipus bulb que es dona en aquells territoris amb baixos índexs de natalitat i també de mortalitat. S'observa com la major part de la població es concentra a les cohorts d'edat dels 30 als 65, població en edat de treballar. L'envelliment de la població d'aquestes cohorts d'edat majoritàries farà que en un termini curt de temps la població major de 65 anys tingui un pes enorme dins el total, amb els consegüents problemes que això comporta (pèrdua de mà d'obra, major població dependent, etc.). Mentre que per contra, les noves cohorts de la base de la piràmide no són capaços de pal·liar aquest procés.

Piràmide demogràfica de Mallorca. Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IBESTAT.

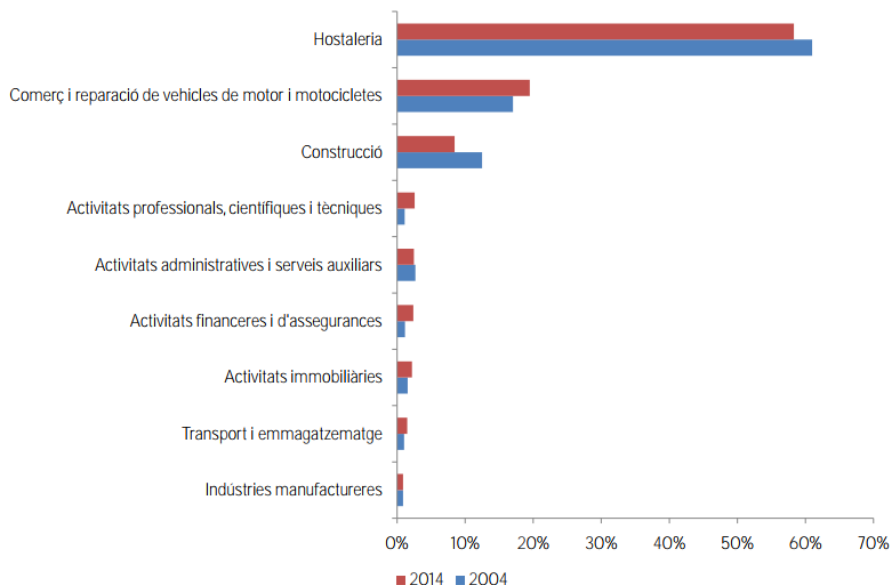
Un altre aspecte important a analitzar és el pes que la població estrangera que hi ha a l'illa. Segons l'Institut Nacional d'Estadística un 16,3% de la població són residents d'origen estranger, mentre que el 83,7% són de nacionalitat espanyola.

5.1.12. Economia

Segons dades de la Direcció General d'Ocupació i Economia del Govern de les Illes Balears, Mallorca té el 90% de les empreses amb seu social a Balears. Dins l'illa, Palma en conté a prop d'un 50%. Generalment hi ha una gran heterogeneïtat en el tamany de les empreses, independentment del sector i de la zona on es localitza.

Si param atenció al valor afegit brut (VAB), hi ha tres sectors que tenen un pes substancial a totes les localitzacions: l'hostaleria, el comerç, i la construcció. Singularment, el Raiguer té una indústria manufacturera amb un pes superior a la resta. Palma, per raons de capitalitat té un major pes dins les empreses d'activitat financera i d'assegurances. L'agricultura i la ramaderia tenen un pes molt baix i es concentra arreu a la part Forana, descomptant els municipis de Tramuntana.

Les empreses més grans i les més antigues tendeixen a tenir una productivitat més elevada que les empreses més petites o que les més joves. És cert, en qualsevol cas, que s'observa una gran dispersió de la productivitat, tant per sectors com per localitzacions. Les empreses de Palma i de Llevant, si les comparem amb empreses similars en termes de mida i d'antiguitat d'altres comarques, tendeixen a tenir una productivitat més elevada.

Distribució del valor afegit brut (VAB) per sectors

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General d'Ocupació i Economia. GOIB

Si analitzam l'economia de l'illa des del punt de vista dels assalariats a cada sector econòmic, el sector terciari concentra un 85% dels assalariats a la Seguretat Social (mitjana anual). Aquest sector inclou activitats turístiques, de restauració i oci, administratives, comercials i de transport.

Pel que fa al sector secundari, destacar que la construcció és l'activitat que més treball va generar a l'any 2015, procurant ocupació a un 8% de la població assalariada. L'agricultura només representa un 0,35% dels assalariats.

- **Sector primari.** Aquest sector té molt poca importància dins del conjunt de l'economia illenca, amb un 0,35% de població dedicada al sector agrícola-pesquer. Si bé això no repercuteix de forma rellevant en la seva economia, sí que resulta fonamental per entendre el paisatge i la morfologia de Mallorca.
- **Sector secundari.** Dins el sector secundari, el subsector més important és el de la construcció amb gairebé un 10% de tots els afiliats de la seguretat social en el darrer trimestre del 2015 però patint fluctuacions dins del mateix any. La resta d'activitats relacionades amb el sector secundari sumaren un total d'un 6,36% del total dels afiliats.
- **Sector terciari.** El sector terciari és, com també ocorre a nivell de Comunitat Autònoma, el que té més pes en l'economia i, per tant, acumula un major nombre d'afiliats. En el cas de Mallorca, aquests suposen un 85,15% del total.

L'activitat terciària predominant és el comerç minorista existint 13.559 comerços en tota l'illa. A aquest el segueixen les activitats de restauració i bars amb un total de 6.583 establiments. També existeixen 2.637 comerços majoristes.

	Primer trimestre		Segon trimestre		Tercer trimestre		Quart trimestre		Mitjana anual	
	N. Afiliats	%sobre total	N. Afiliats	%sobre total	N. Afiliats	%sobre total	N. Afiliats	%sobre total	N. Afiliats	%sobre total
Agricultura-ramaderia-pesca	928	0,40%	917	0,32%	897	0,32%	821	0,38%	891	0,35%
Indústria	16074	6,93%	16492	5,72%	16231	5,81%	15659	7,34%	16114	6,36%
Construcció	22811	9,83%	19636	6,81%	18802	6,73%	21121	9,90%	20593	8,13%
Serveis	192294	82,85%	251093	87,14%	243515	87,14%	175768	82,38%	215668	85,15%
Total	232107	100,00%	288138	100,00%	279445	100,00%	213369	100,00%	253265	100,00%

Distribució de l'ocupació de Mallorca per sectors econòmics (2015). Font: Elaboració pròpia amb dades l'IBESTAT

5.1.13. Infraestructures i equipaments

Transport i mobilitat

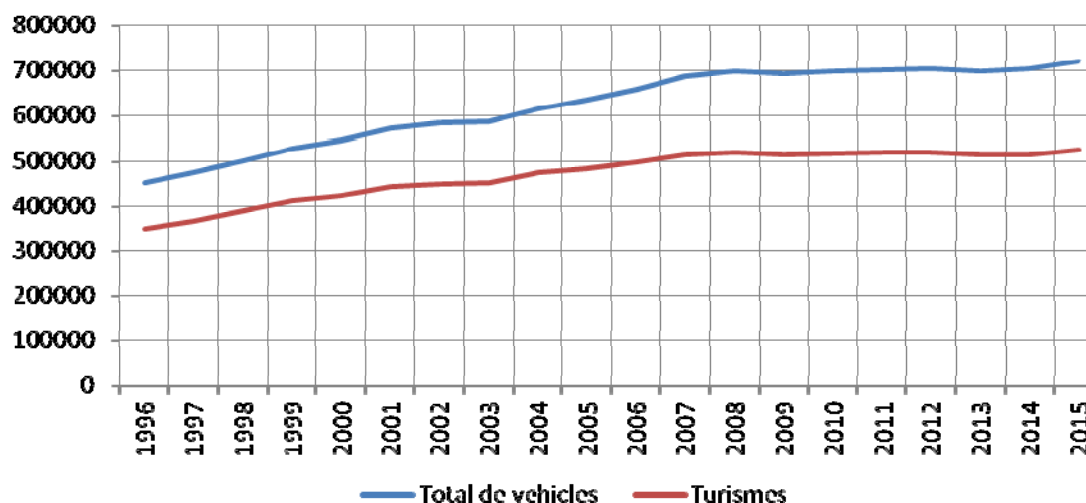
Carreteres. La xarxa de carreteres de Mallorca permet la unió de tots els municipis de l'illa en temps màxims que poques vegades superen l'hora de viatge. Ara bé, cal distingir dos jerarquies diferents en aquesta xarxa, la primera i principal és la xarxa d'autovies, amb un caràcter completament radial amb epicentre a Palma i que s'estén cap als principals municipis de l'illa. Per contra, la xarxa secundària perd aquest caràcter radial per comportar-se com una reixa que uneix cada un dels nuclis de població amb els existents al seu voltant.

En general es pot qualificar com a bona la xarxa de carreteres de l'illa, potser només l'àrea de la Serra de Tramuntana té mancances en aquest sentit, motivades evidentment per la dificultat orogràfica existent en aquesta zona.

Si analitzam la mobilitat en transport públic, segons les dades disponibles dels informes anuals, el nombre de viatgers en les línies de Bus del TIB per a l'illa de Mallorca s'ha mantingut relativament estable durant els darrers 6 anys, entorn als 9 milions de viatgers anuals. Durant els mesos d'hivern el nombre de passatgers se situa per sobre dels 200.000 passatgers mensuals, però aquestes xifres superen el 1.200.000 al mesos de juliol i agost, la qual cosa vincula clarament aquest increment a l'activitat turística.

Pel que fa a la mobilitat privada, es presenten inicialment dades de l'evolució del parc de vehicles de l'illa de Mallorca. L'increment del parc de vehicles va ser constant i important fins a l'any 2008. Amb la crisi es va desaccelerar l'increment de vehicles, fins i tot durant

alguns anys es va reduir, i als darrers anys la tendència és d'un lleuger increment, a l'any del 2015 s'ha superat el parc de vehicles que hi havia al 2007.

Evolució del parc de vehicles de l'illa de Mallorca (1996-2015). Font: Consell de Mallorca.

Ferrocarril. La xarxa de ferrocarrils no és molt extensa i és radial, amb epicentre a Palma. Hi ha una línia a sa Pobla, una a Manacor i una a Sóller, si bé la darrera és de caire sobretot turístic. A més a Palma hi ha una línia de metro fins a la universitat. Segons Servei Ferroviari de Mallorca, l'any 2016 l'empresa va transportar 5 milions de passatgers. Essent maig el mes més actiu i desembre el que menys ocupació va tenir.

Ports. El port de Palma és sens dubte el més important de l'illa, juntament amb el d'Alcúdia. Ambdós estan gestionats per l'estat, i són la porta d'entrada per a passatgers i mercaderies de la península i de les altres illes. PortsIB gestiona la resta de 24 ports esportius depenents de l'administració autonòmica. Resulta molt significatiu l'increment de tràfic de passatgers corresponents a creuers, que ja més que dupliquen els passatgers de les línies regulars.

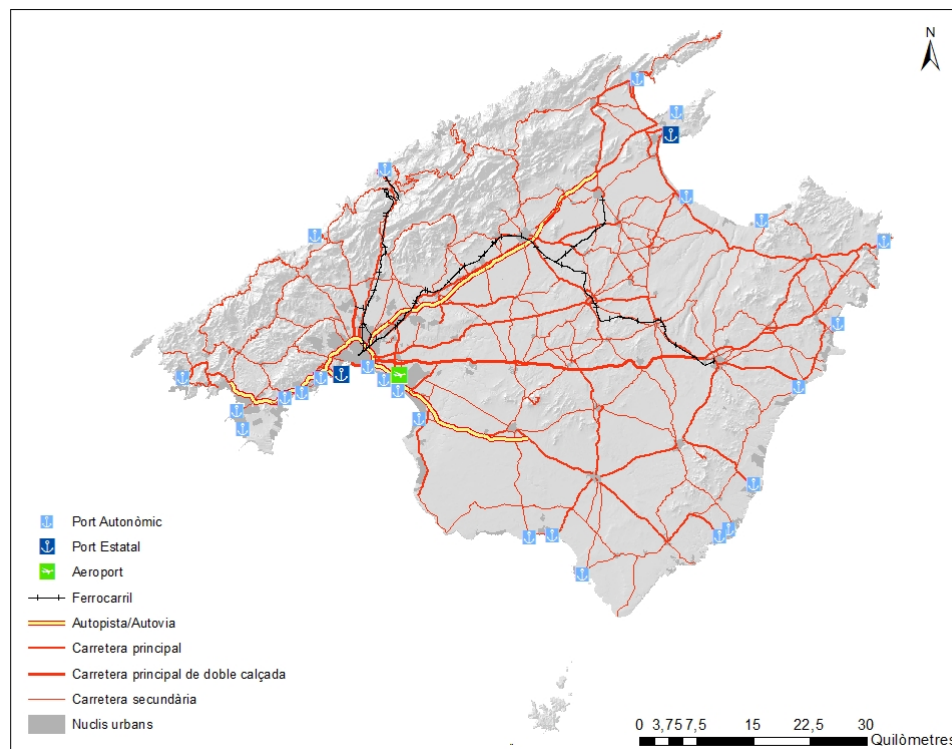
	Mercaderies (tones)	Línies Regulars (passatgers)	Creuers (passatgers)
Palma	7.688.000	840.000	1.703.000
Alcúdia	595.000	321.000	5.901

Dades de passatgers i mercaderies dels ports exteriors. 2016. Font: Autoritat Portuària de Balears.

Transport aeri. L'Aeroport de Son Sant Joan és la principal via d'accés de passatgers procedents de la península i del turisme d'origen europeu. Se situa a l'est de la Ciutat de Palma datant la seva construcció en els anys 60 del passat segle.

És el tercer aeroport d'Espanya per volum de passatgers amb 26.253.882 l'any 2016, ho és també en el volum d'operacions amb 197.639 ambdues dades amb un increment de més

del 10% respecte a l'any anterior. Pel que fa al tràfic de mercaderies es col·loca com el vuitè aeroport a nivell nacional amb un total de 10.453 tones (font AENA).

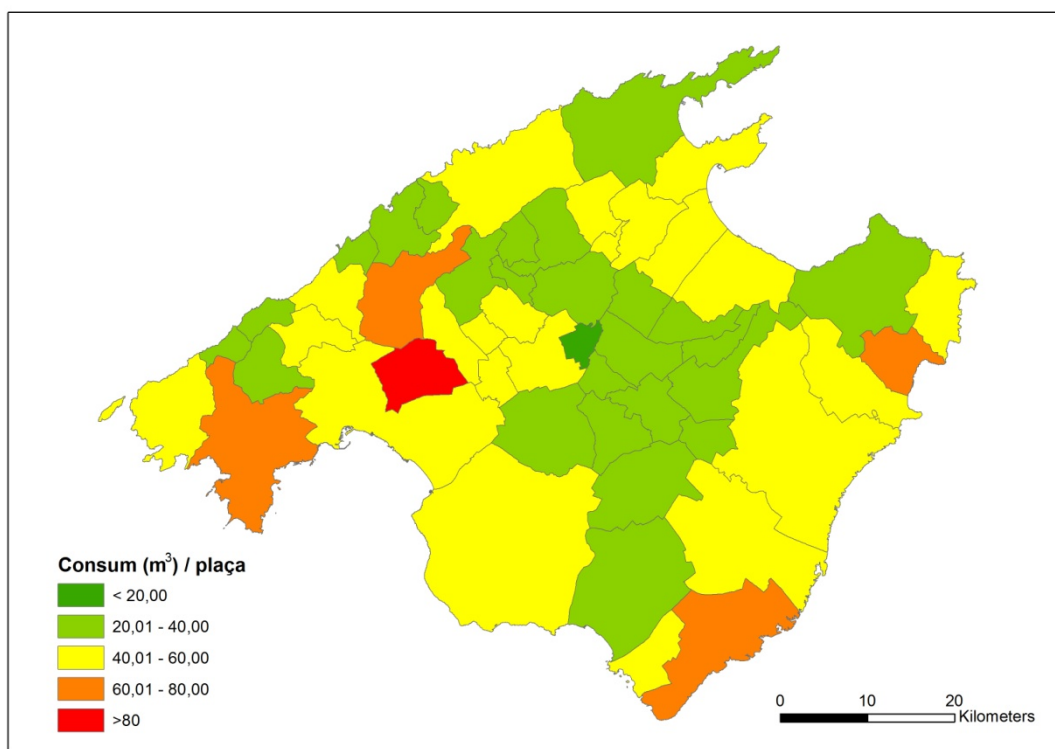

Mapa de la xarxa de transport principal a Mallorca. Font: IGN; Consell de Mallorca.

Abastiment d'aigua

Els valors de consum i subministrament d'aigua es varen mantenir estables des de l'any 2000 fins al 2012, pel conjunt de l'illa. Les dades de subministrament es mantingueren entorn als 100.000.000 de m³ anuals i les de consum prop dels 80.000.000 de m³ anuals. Durant els primers anys del segle XXI s'intuïa una certa tendència a l'alça, però a partir de 2004 les xifres s'han mantingut estables i amb una certa tendència a la baixa.

Els dos municipis amb un consum i subministrament d'aigua superior en nombres absoluts són Palma i Calvià, amb molta diferència per sobre de la resta de municipis. En nombres relatius, els municipis que tenen un major consum són Marratxí i Bunyola, a l'àrea metropolitana de Palma, i tres municipis turístics, com Calvià, Santanyí i Son Servera. La resta de municipis turístics tenen majoritàriament consums entre 40 m³ i 60 m³ any, per tant un terme mig. Fins i tot alguns municipis turístics més residencials o amb forta estacionalitat que presenten consums inferiors com Pollença o Artà.

Consum d'aigua (m3) per plaça i any. 2012. Font: Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Recursos Hídrics. GOIB.

A Mallorca el 35,9% de les masses d'aigua estan sobreexplotades. La taula següent amb dades de 2011, mostra la situació de les masses d'aigua d'acord amb el seu balanç hídric. Es mostra el percentatge d'aigua extreta d'acord amb les entrades reals. Una massa d'aigua amb més d'un 90% d'aigua extreta, significa que està en un perill molt important de buidar-se o salinitzar-se, i que la pressió extractiva ha de minvar.

% volum extret	Masses d'aigua
<15-30	22
30-75	19
75-90	5
90->150	18
	64
% perill real	35,9

Situació de les Masses d'Aigua en quant a les extraccions d'aigua. % volum extret respecte volum disponible (situació real). Mallorca 2011.

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. GOIB.

La qualitat de les aigües és fonamental per les seves funcions, tant naturals com artificials. Les principals pressions que es produeixen són: sobreexplotació, salinització i contaminació per matèria orgànica i adobs, que incrementen el nivell de nitrats a les aigües subterrànies.

La salinització és una característica química de les aigües, però és reflex directe d'una sobrepressió sobre el recurs aigua subterrània a un aquífer concret. La salinització dels aquífers és un altre senyal de que un aquífer està massa explotat.

La taula següent mostra el grau de salinització i contaminació a les masses d'aigua.

	Masses d'aigua
Sense problemes	37
Clorurs més nitrats	4
Nitrats	5
Clorurs	18
	64
% contaminats	14,06
% salinitzats	37,5

Situació de les Masses d'Aigua en quant a la qualitat.

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. GOIB

Sanejament i aigües residuals

A Mallorca hi ha 66 EDAR, de les quals 56 estan gestionades per l'ABAQUA. Al seu moment s'incorporarà una llista amb les principals característiques de disseny i cabals per a l'any 2012 de totes les depuradores de l'illa.

La capacitat de disseny del sistema de depuració de Mallorca és suficient per a poder tractar les aigües depurades produïdes en tot el sistema. El cabal de disseny de les depuradores analitzades és de 589.063 m3 per dia i la producció d'aigües residuals al 2012 va ser de 195.241 m3 per dia de mitjana.

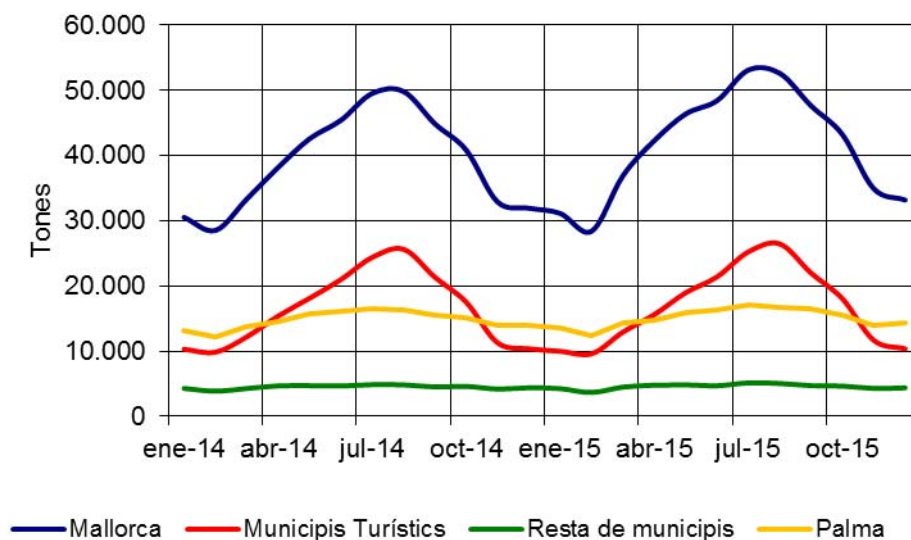
Si bé per tot el territori i per al conjunt de l'any, les dades mostren suficiència de les infraestructures, cal comentar que hi ha depuradores que sí que presenten problemes de manca de suficiència i també es detecten problemes puntuals durant la temporada alta, quan la producció d'aigües residuals és molt major i les capacitats de disseny es poden veure superades puntualment. Algunes depuradores de zones turístiques com la d'Alcúdia o la de Palma-Sant Jordi tenen capacitats de disseny per sota dels cabals reals produïts.

Residus

Entre els anys 2014 i 2015 la producció de rebuig a l'illa s'incrementà en un 6,37%, de les 468.553,89 tones produïdes al 2014 es passa a 498.385,07 al 2015. La ràtio de producció de residus fou de 0,35 tones per plaça a l'any 2015.

Aquesta producció de residus presenta les mateixes variacions estacionals de l'ocupació hotelera o del consum de recursos, amb un màxim als mesos de temporada alta i mínims durant l'hivern.

Per territoris, els municipis turístics són els que presenten una sèrie amb major estacionalitat, mentre que a Palma, l'estacionalitat és inferior, i a la resta de municipis és pràcticament inexistent.

Producció de rebuig per mesos (2014-15)

Font: Consell de Mallorca.

Energia

El consum d'energia elèctrica a l'illa de Mallorca es va mantenir relativament estable, com es desprèn de les dades de consum proporcionades per REE. Els anys 2013 i 2014 el consum va ser relativament inferior, i al 2015 s'incrementà arribant als mateixos nivells del 2012.

2012	2013	2014	2015
4.201.833,9	4.068.723,0	4.069.637,1	4.218.051,5

Evolució anual del consum d'energia (MWh) a subestacions. 2012-2015. Font: Red Eléctrica.

El sistema energètic de Mallorca consta de les següents centrals:

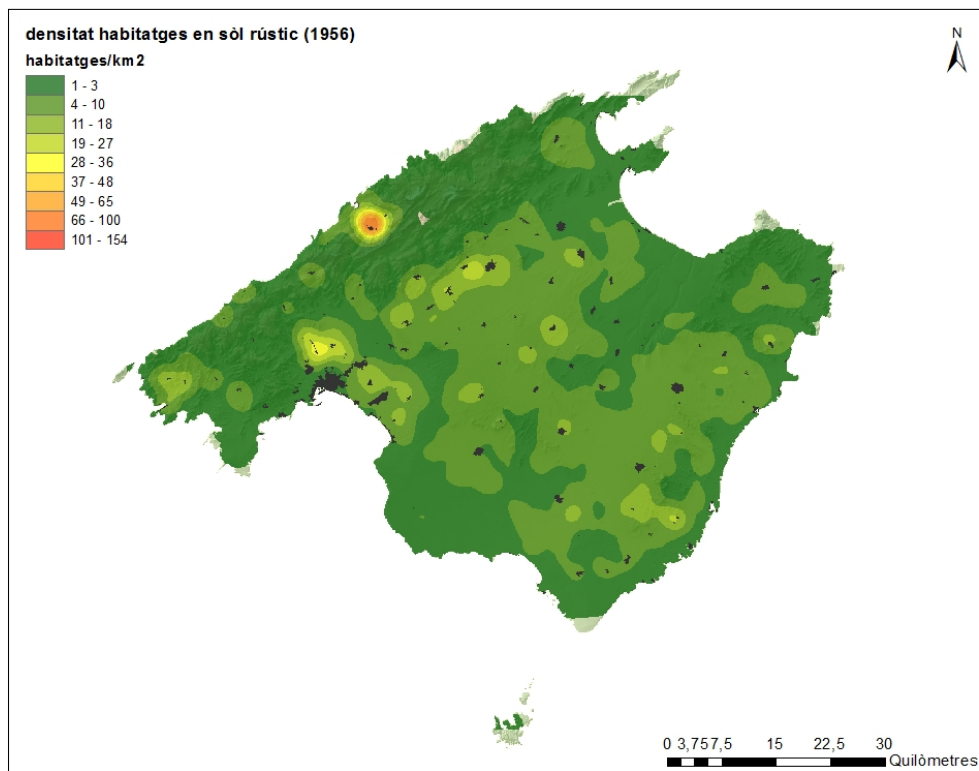
Es Murterar (Alcúdia): central de vapor que fa servir majoritàriament carbó en 4 dels seus 6 grups. Els dos grups restants es fan servir amb gasoil. A dia d'avui la central d'Alcúdia encara consumeix quasi el 60% de tota l'energia necessària per generar energia elèctrica a les Illes Balears.

- Son Reus (Palma). A partir de l'any 2000 comencen a incorporar-se els primers grups de producció elèctrica a Son Reus, nou emplaçament previst al Pla Director Sectorial. Des d'aleshores aquesta central ha experimentat un fort creixement pel que fa a potència instal·lada. Actualment compta amb 612 MW de potència en 11 grups de producció. És de destacar que aquests grups estan basats en la nova tecnologia de cicle combinat, el més eficient del mercat i estan dissenyats per funcionar amb gas natural, però fins el 2011, funcionaven amb gasoil. A partir de 2011 funcionen amb gas natural.
- Cas Tresorer (Palma). Nova central de cicle combinat que funciona amb gasoil des de 2006. Ampliat al 2007 (75,1 MW). L'any 2010, es va instal·lar una turbina de vapor de 75 MW de potència que completa el segon cicle combinat de Cas Tresorer. Funciona amb gas natural des de 2011.

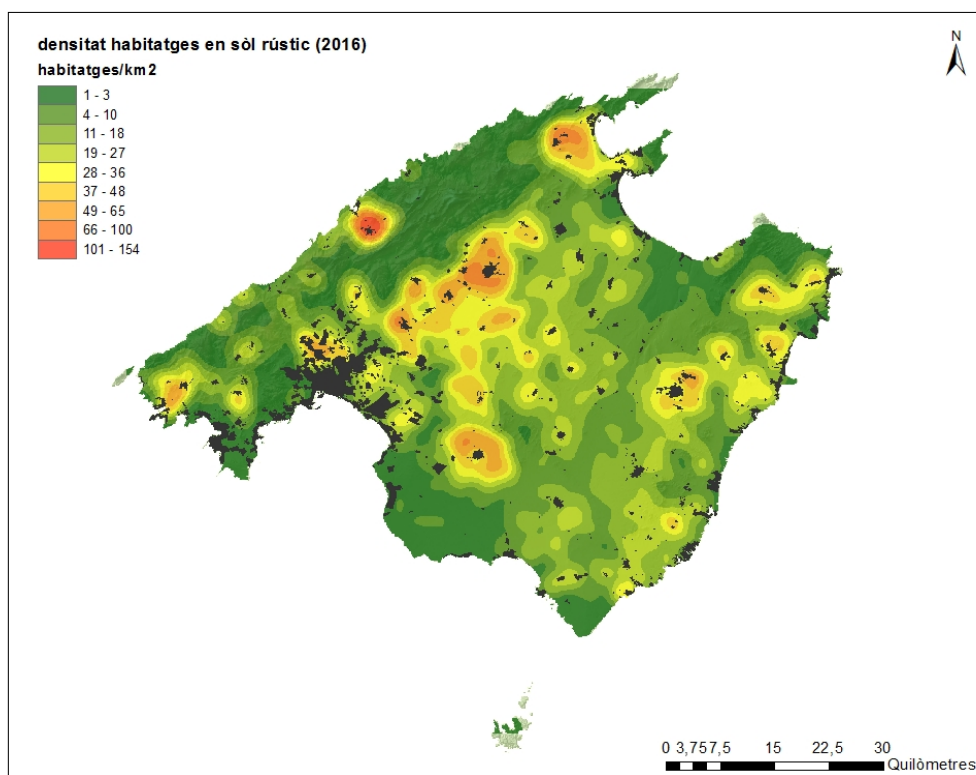
Complementen la producció d'energia elèctrica tres centres de cogeneració ubicats a Son Reus, al ParcBIT i a Felanitx i diverses instal·lacions de plaques fotovoltaiques que es troben distribuïdes per diferents indrets de l'illa.

5.1.14. Ús residencial a sòl rústic

Les vivendes en sòl rústic han estat tradicionalment disperses a les grans finques, a més d'algunes zones on arribaren a formar nuclis rurals. Durant molts d'anys aquest fenomen es va focalitzar a les zones periurbanes dels nuclis tradicionals. Posteriorment es va estendre arreu del territori, predominantment a zones que per la seva centralitat, bones comunicacions i/o estructura parcel·lària, esdevenien una alternativa a la vivenda en nucli urbà. Durant els darrers anys, s'hi ha afegit un altre factor: el turístic. Amb la proliferació del turisme en vivenda vacacional, un dels principals atractius han estat les cases en sòl rústic, sobretot a zones properes a la costa, però en general ho trobam a qualsevol indret.

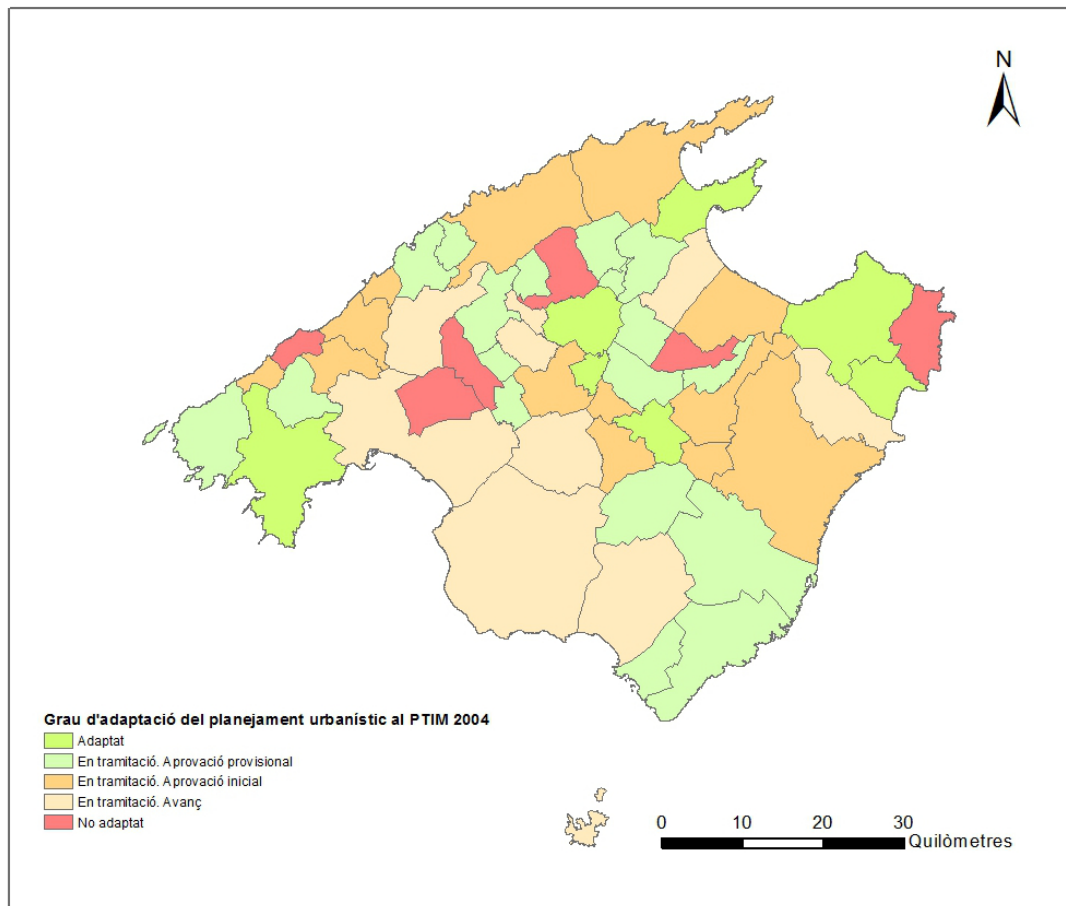

Densitat d'habitatges en sòl rústic. 1956 Font: Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General del Cadastre

Densitat d'habitatges en sòl rústic. 2016 Font: Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General del Cadastre

5.1.15. Grau d'adaptació del planejament urbanístic al PTIM 2004

Grau d'adaptació del planejament urbanístic al PTIM 2004. Juny 2017. Font: Elaboració pròpia

Dels 53 municipis de Mallorca 7 municipis (Alcúdia, Artà, Calvià, Costitx, Inca, Sant Joan i Son servera) es troben adaptats al PTIM 2004, 6 municipis (Banyalbufar, Capdepera, Maria de la Salut, Marratxí, Santa Maria del Camí i Selva) no es troben adaptats ni han iniciat cap tramitació per a la seva adaptació i la resta de municipis es troben en tramitació d'adaptació al PTIM (9 municipis es troben a la fase d'avanç, 13 municipis disposen d'una aprovació inicial i 18 municipis disposen de l'aprovació provisional).

5.2. DIAGNOSI TERRITORIAL

A partir de l'anàlisi de la situació actual del territori de Mallorca, es diagnostiquen les següents tendències:

1) **Densificació del territori. Augment de població amb contenció de la demanda de creixement de sòl urbanitzat residencial i turístic.**

Les Illes Balears, i en especial l'illa de Mallorca, són un dels pocs territoris de l'estat espanyol on s'ha produït un notable increment de la població resident (un 13,52% entre 2004 i 2016, 102.608 habitants) significativament per damunt de les previsions mitjanes formulades en el PTIM'04. Això ha passat degut més aviat a la incidència de factors exògens (immigració) que al creixement natural de la població autòctona. Aquest increment de població fou més accelerat als primers anys del període, probablement a causa de factors d'atracció derivats de la puixança econòmica del sector immobiliari i l'activitat de la construcció. A partir de l'esclafit de l'anomenada "bombolla immobiliària" a finals de l'any 2007, i la subsegüent crisi econòmica global, la variació de població s'anà alentint un tant, però avui en dia segueix marcant una clara tendència alcista possiblement vinculada a l'actual "boom" turístic.

D'altra banda, la previsió de creixement de nou sòl de desenvolupament urbà (sòl urbà o urbanitzable) residencial, turístic o mixt per part dels planejaments urbanístics municipals s'ha incrementat escassament un 1,91% respecte d'aquest tipus de sòl existent a l'entrada en vigor de les DOT l'any 1999. Aquest percentatge és baix en comparació al màxim del 10% que preveïen les pròpies DOT, o al 7,87% previst al PTIM original l'any 2004, fins i tot a la reducció prevista a la modificació del PTIM l'any 2011 que el deixà en un 5,52%. No obstant, s'ha de tenir present l'escàs nombre de municipis que a dia d'avui han completat el procés d'adaptació del seu planejament urbanístic al PTIM (7 municipis de 53), amb la qual cosa aquestes previsions de creixement podrien patir alguna variació a l'alça.

Probablement degut a les limitacions financeres d'aquests darrers temps les dinàmiques de transformació urbana i ocupació del sòl residencial o turístic han estat més orientades a la intensificació de l'aprofitament del sòl ja planificat i urbanitzat, o a la urbanització difusa del territori, que a la planificació o desenvolupament de nou sòl, la qual cosa per una banda va en consonància amb els paradigmes actuals de rehabilitació, regeneració o reforma urbana, més eficients i sostenibles, no així pel que fa a l'extensió de la urbanització difusa que en resulta contrària. Emperò aquesta situació es conjuntural i no prevén per si mateixa, en el moment d'una eventual recuperació econòmica, l'aparició de nous processos urbanitzadors lligats a dinàmiques desenvolupistes especulatives o menys sostenibles per al territori.

Caldrà en qualsevol cas revisar la necessitat de sòl destinat a donar suport a les necessitats de primera residència per a la població o de l'ús turístic, tenint present el

romanent de sòl vacant encara existent per a aquests usos (actualment superior a l'11%) i la capacitat de càrrega de l'illa en funció dels recursos disponibles.

2) Rururbanització i terciarització en sòl rústic.

S'observa un increment d'aquesta tendència estesa a gran part del territori insular, amb major intensitat en espais vinculats a ús residencial i sovint també a l'activitat turística. Aquesta situació implica en alguns casos un procés d'urbanització difusa del territori, i en part explicaria el baix consum de creixement de sòl de desenvolupament urbà residencial o turístic planificat.

Aquests fenòmens poden comportar un notable consum de recursos i un desplaçament de la funció ambiental del sòl rústic i de les activitats productives del sector primari, amb una progressiva disminució de qualitat ecològica i paisatgística del territori.

3) Macrocefàlia de Palma.

S'observa una continuïtat dels processos d'acumulació d'activitats, dotacions i infraestructures a la capital balear (que acumula gairebé la meitat de tota la població resident a l'illa de Mallorca i gran nombre de llocs de treball). Aquest fet es pot relacionar amb una certa mancança de capacitat efectiva de desenvolupament d'altres nodes territorials alternatius, degut probablement als processos viscuts d'alentiment econòmic.

Aquesta situació pot comportar problemes de saturació localitzada i un cert desequilibri territorial respecte a la resta de l'illa.

4) Implantació desordenada d'infraestructures i d'activitats econòmiques derivades de polítiques sectorials diverses.

Destaca sobretot l'increment d'activitat relacionada amb el turisme, tant pel que fa a l'allotjament com a les dotacions i infraestructures necessàries per a donar-li suport.

Aquests processos sovint suposen nous hàbits de consum del territori per part de la societat i impliquen una pressió afegida sobre els recursos i la fragilitat territorial d'una illa com Mallorca.

5) Dèbil implantació de polítiques de sostenibilitat territorial.

Especialment pel que fa a la cura del medi ambient i l'adaptació al procés irreversible de canvi climàtic, relacionada novament amb una dificultat en la inversió de recursos econòmics en aquest camp. Tot això sense malmetre els valors identitaris de Mallorca.

Resulta un repte ineludible d'assumir que sobre la base dels avenços tecnològics i els ajustos en els hàbits de consum s'incorporin noves mesures d'utilització responsable dels recursos territorials, que ben segur que ha de revertir en benefici de la millora de la qualitat de vida de la població local i la contribució a una sostenibilitat més forta a escala global.

6) Escàs desenvolupament de polítiques de paisatge.

A partir de l'adhesió del Consell de Mallorca al Conveni Europeu del Paisatge (Florència, 2000), el paisatge es concep com un recurs cultural i econòmic de primer ordre tant per la millora de la qualitat de vida de la població resident com per el gaudi dels visitants ocasionals, especialment en un entorn on l'activitat turística té un pes tan significatiu, i es basa en una percepció holística del territori en la qual intervé tant el substrat natural com l'acció de l'esser humà. D'especial significació és la inclusió l'any 2011 de la Serra de Tramuntana en la llista de Patrimoni Mundial de la UNESCO, sota la figura de Paisatge Cultural, a banda de la seva consideració com un paratge de valor ambiental excepcional. No obstant això, encara resulta incipient el disseny i aplicació d'instruments de desplegament d'una política de paisatge integral per a l'illa de Mallorca.

Amb tot, s'aprecia una certa dificultat en la implementació de mesures de protecció, conservació i gestió del paisatge illenc en general que comptin amb la implicació dels diferents agents que hi intervenen.

7) Dificultat d'accés al territori

La densificació del territori, fruit de l'augment de població, fa que s'incrementi a la vegada la demanda d'aquesta població d'accedir al territori per a realitzar activitats de lleure i expansió personal juntament amb el gaudi del medi ambient, la natura i el patrimoni cultural de l'illa. Per contra en diversos indrets de l'illa s'observa una creixent dificultat d'aproximació a aquest territori, bé per saturació localitzada, bé per privatització de determinats espais. Aquest fet suposa sens dubte una pèrdua de qualitat de vida de la població.

8) Manca d'operativitat d'algunes mesures de desenvolupament previstes en el PTIM.

S'observa especialment en la protecció i gestió del territori i del paisatge i en la difusió del patrimoni cultural, així com un escàs grau d'adaptació del planejament urbanístic municipal, que ha coincidit en el temps amb la limitació en la disponibilitat de recursos públics per fer-hi front adequadament. Representa una manca d'efectivitat en la consecució dels objectius d'un model territorial més equilibrat.

9) Manca d'adaptació a nombrosa normativa sobrevinguda

Es produeix degut a la constant innovació reguladora en resposta a les demandes socials i prové de diferents esferes competencials, bé a nivell europeu com estatal o autonòmic.

Suposa un desajust en la implementació de nous paradigmes derivats de les polítiques generals i sectorials actuals pel que fa especialment al camp de l'urbanisme, de la implantació d'algunes infraestructures (energia, mobilitat,...), del règim de determinades activitats (agràries, turístiques, comercials, extractives,...), o de la protecció i gestió del medi ambient.

5.3. IMPACTES AMBIENTALS POTENCIALS

Un cop realitzada la caracterització ambiental de l'illa de Mallorca, cal fer una caracterització dels possibles impactes ambientals que es preveuen a la revisió parcial del Pla territorial de Mallorca.

La fase de redacció a la qual ens trobem és encara molt incipient, i no s'han detallat totes les actuacions que es duran a terme. En aquesta primera fase de redacció s'han definit els pilars que seran objecte de modificació i sobre els quals s'ha d'aplicar:

- les millores tècniques i esmena d'errades
- l'actualització de la normativa sobrevinguda
- l'actualització del model territorial

Per aquest motiu els impactes que es poden identificar en aquesta fase són estrictament genèrics i poc detallats. Malgrat això, tot seguit s'inclou però un llistat dels principals impactes potencials que es podrien derivar de les modificacions en aquesta fase prèvia, ordenats pels diferents actuacions.

1. **Millores tècniques i esmena d'errades.** Els canvis que es fan arrel d'errades que s'han identificat (tant de text com de cartografia) no haurien de tenir implicacions ambientals en cap cas. I si fos així, seran tractades de forma individualitzada, si escau. Pel que fa referència a l'actualització base cartogràfica, no té implicacions ambientals. En canvi, les actualitzacions de les Àrees de Prevenció de Riscos (APR) i Àrees de Protecció Territorial (APT) sí que tenen implicacions ambientals. Però en tots els casos, la previsió és que el grau de protecció del territori i prevenció de riscos s'ajusti millor a la realitat del territori. Essent això a priori un impacte ambientalment positiu.
2. **Actualització a la Normativa sobrevinguda.** Són nombroses les lleis i normatives que s'han aprovat durant els 12 anys que han transcorregut des de l'aprovació del Pla Territorial Insular. L'aplicació de les mateixes és un dels principals objectius d'aquesta revisió. El fet que la legislació no sigui objecte d'estudi d'impacte ambiental, fa

que els efectes que té damunt el territori no sigui previsible en aquest moment, i serà només en el moment en que s'articuli quan es podrà avaluar.

3. Actualització del model territorial. En general, les modificacions que es preveuen són de contenció del creixement respecte al que hi ha vigent actualment. Però en qualsevol cas, només es podrà fer una avaluació acurada en saber les mesures concretes. Els canvis previstos es poden classificar en:

- **Creixement urbanístic:** En aquest sentit, totes les mesures proposades tendeixen a reduir considerablement les previsions de consum de territori. D'aquesta manera milloren considerablement les previsions que hi ha al Pla Territorial vigent. Com a millora ambiental, s'introdueix l'obligatorietat de fer una avaluació d'integració paisatgística pels nous creixements.
- **Sòl rústic:** Totes les actuacions previstes a sòl rústic augmenten la protecció d'aquest sòl, que actualment té una forta pressió edificatòria i d'equipaments. L'única excepció és obrir la possibilitat de noves edificacions de caràcter públic per fer educació ambiental. Que hauria d'esser considerada com a positiva.
- **Integració paisatgística:** En general, les mesures en aquest sentit són van enfocades a evitar l'impacte paisatgístic, bé per la via de limitació de paràmetres edificatius, o bé mitjançant la realització d'estudis d'impacte paisatgístic. Tot això és positiu ambientalment.
- **Serra de Tramuntana:** En aquest cas, s'incorpora l'àmbit de la Serra que és patrimoni mundial UNESCO. S'establiran centres d'interpretació i es definirà l'estudi d'impacte patrimonial per nous creixements i infraestructures. En conjunt hauria de generar impactes positius.
- **Àrees de Reconversió Territorial (ART) i Àmbit d'Intervenció Paisatgística (AIP):** Les mesures que es tenen previstes en aquest sentit són de reconversió d'ART en AIP i la recuperació de la connectivitat perduda per les grans infraestructures. Caldrà analitzar-ho cas per cas.
- **Medi ambient:** Les revisions mediambientals tendiran a la sostenibilitat, introduint conceptes com mesures bioclimàtiques, contaminació lumínica i acústica. Cal fer especial èmfasi en el fet que les normes, en la mesura en que es pugui, passin d'esser d'eficàcia directiva (ED) a aplicació plena, directa i immediata (AP).
- **Patrimoni urbanístic i arquitectònic i rutes d'interès paisatgístic:** No hi ha canvis significatius, si bé es preveu incrementar les rutes culturals i paisatgístiques. En qualsevol cas s'ha de avaluar més endavant cada cas.

6. INCIDÈNCIES PREVISIBLES SOBRE ELS PLANS SECTORIALS I TERRITORIALS CONCURRENTS. LA INSERCIÓ DE LA REVISIÓ DEL PTIM EN EL SUBSISTEMA D'ORDENACIÓ TERRITORIAL VIGENT

Una vegada que hagi entrat en vigor la Revisió parcial del Pla territorial insular de Mallorca, quedarà integrada en aquest i formarà part de l'ordenament jurídic com a disposició reglamentària.

Les determinacions de les Directrius d'ordenació territorial prevalen sobre les del Pla territorial, les quals hauran de ser interpretades i aplicades d'acord amb aquelles.

El Pla territorial insular i els plans directors sectorials elaborats pel Govern de les Illes Balears tenen el mateix rang i, en cas de conflicte, prevaldran les determinacions del Pla que tinguin un caràcter més específic per raó de la matèria.

Els plans directors sectorials que elabori i aprovi el Consell Insular de Mallorca hauran d'ajustar-se a les determinacions pertinents d'aquest Pla territorial. Aquests plans, atenent al que disposa la Llei 2/2001, de 7 de març, d'atribució de competències als consells insulars en matèria d'ordenació del territori, i normativa sectorial relacionada, són els següents:

- a) Pla director sectorial de pedreres
- b) Pla director sectorial de residus sòlids no perillosos
- c) Pla d'intervenció en àmbits turístics
- d) Pla director sectorial d'equipaments comercials
- e) Pla director sectorial de camps de golf

El Pla territorial insular vincula els instruments de planejament urbanístic general municipal en tots aquells aspectes en què sigui predominant l'interès públic de caràcter supramunicipal.

Palma, 5 de setembre de 2017

L'arquitecte, cap del servei tècnic d'Ordenació
del Territori

El TAG, cap del servei jurídic d'Ordenació del
Territori

Joan Carles Fuster Guasp

Josep Manel Gómez González

Vist i Plau
El director insular de Territori i Paisatge

Miquel Vadell Balaguer